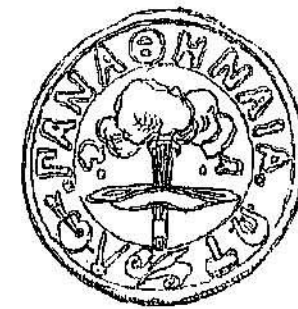
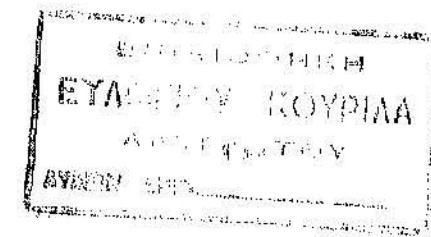

ΚΙΜ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

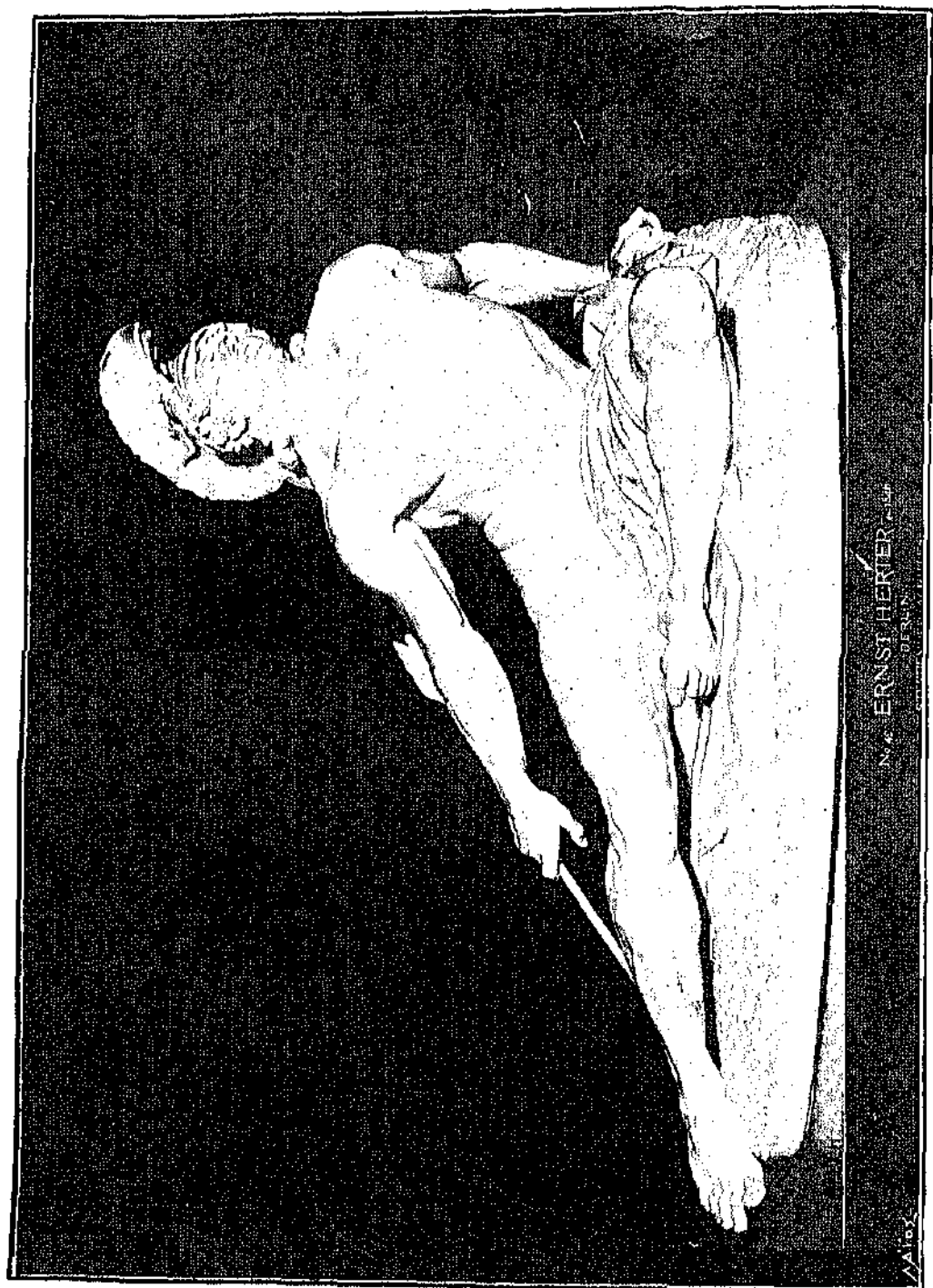
ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1911-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1911 * ΤΟΜΟΣ ΚΒ'. ❖❖❖❖❖❖

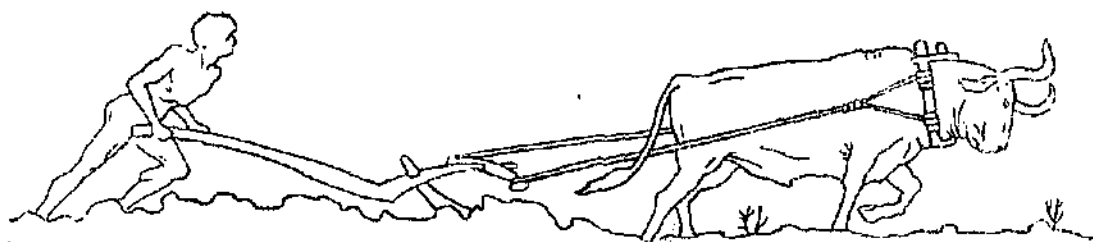
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

1. A. B.

Ν. ΕΡΝΣΤ ΧΕΡΤΕΡ
ΔΕΣΗΝ

Ο ΑΝΙΣΤΑΝΤΣ ΑΠΟΦΡΕΚΟΝ
ΥΠΟ ΕΡΝΣΤΟΥ ΧΕΡΤΕΡ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15
ΜΑΪΟΥ 1911

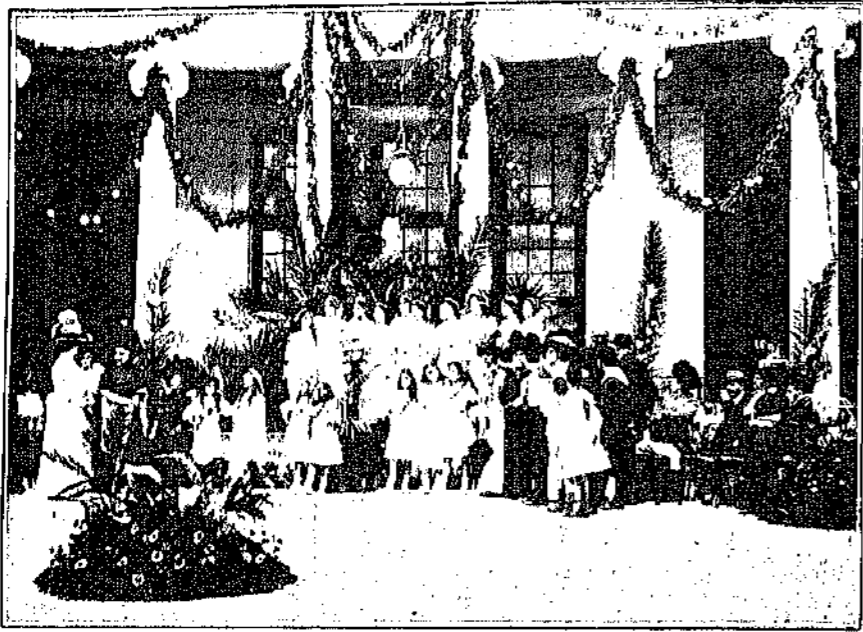
ΟΙ ΧΟΡΟΙ

Τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, ὅπως λέγει ἡ κλασσικὴ φράσις, ἀλλ' ἀπολύτως τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, αὐτὸ καὶ ὄχι ἄλλο κανένα, εἶνε οἱ ἐθνικοὶ χοροὶ, τὸ ἀφηνίδιον τίναγμα τῶν ἀπὸ τὸν ὕπνον, ἢ ἐκλαμπρὸς ἀνιδύσεις τῶν εἰς ἀποθέωσιν ρυθμῶν καὶ οὐχημάτων. Γὰρ τὰ «Παναθηναῖα» τοῦλάχιστον δὲν ἴμπορεῖ νὰ συμβαίῃ ἄλλοιῶς. Φιλολογικὴ ἐπιθεώρησις, ποῦ εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ κλείσῃ εἰς τὰς σελίδας τῆς τὸν ἀστερισμὸν ὄλων τῶν ὀνομάτων ὅσα ἐπρωτοσημαίνον εἰς τὴν σύγχρονον νεοελληνικὴν τέχνην, τὸν ποιητὴν, ὁ ὁποῖος ἐξετύλιγε τὸ δημοτικὸν τραγοῦδι, τὸν διηγηματογράφον, ποῦ μᾶς ἔφερον ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν ἄρουραν καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸν λαογράφον τοῦ ὁποῦ ἢ διελθεῖ ἐρωσπύριζεν ἀπὸ τὸ φῶς νεοελληνικοῦ μύθου ἀναστυθέντος, τὸν θεατρικὸν συγγραφέα, τὸν ζωγράφον, τὸν μουσουργόν, ὅλους ὅσοι ἐπλανήθησαν εἰς αὐτὴν τὴν δημιουργίαν—περιοδικὸν καθὼς αὐτὸ αἰσθάνεται ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως εἶχε δώσει ἓνα μικρὸν κίνημα διὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν ἐθνικῶν χορῶν, ἢ ὁποῖα εἶνε μία ἐορτὴ Τέχνης ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως.

«Ἐνθυμηθεῖσα αἴφνης ἢ Ἑλλάς—ἐγράφε ἀνιάδελφος τὴν ἐπομένην τῆς ἐορτῆς τοῦ Δημοτικοῦ—τὰ βαθύτατα τῆς φυλῆς, τὸν Ρυθμὸν καὶ τὸν Ἦχον, μὲ τοὺς ὁποῖους τὸ ἑλληνικὸν δένδρον ἐβλάστησε καὶ ἐπολλαπλασιάσθη, ἐκίνησε τὸ ἄνθος τῶν παρθένων τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὰ εὐγενέστερα καὶ ζωγραφικώτερα λικνίσματα. ποῦ εἶδαμεν ποτέ. Τὸ ἐρατεινιώτατον αὐτὸ κίνημα τοῦ Ἑλληνικοῦ νασιοναλισμοῦ εἶχε τὴν χάριν Ναρκίσσου, δταν σκύβει εἰς τὴν διαύγειαν τῆς πηγῆς καὶ ἀγαπᾷ τὴν μορφήν του. Χθὲς ἠγαπήσαμεν ὅσον ποτὲ ἄλλοτε τὴν φυλὴν, ποῦ μᾶς ἐγέννησε. Μακρὰν ἀπὸ τὸν νασιοναλισμὸν τῆς πολιτικῆς, μόνος, ξεχωριστός, αὐθύπαρκτος,

καμαρωτός καὶ θαυμασίος ἦλθεν ὁ εἰρηναῖος πατριωτισμὸς τῆς τέχνης, ὁ χορὸς τῆς νέας Ἑλλάδος, ἢ μουσικὴ καὶ ἢ μιμικὴ τῶν γάμων του, τῶν πανηγυριῶν, τῶν κεφιῶν τοῦ νεοελληνος, τὸ χαρμάσσον αὐτὸ ἀνάβροσμα τῆς ψυχῆς μᾶς φυλῆς. Ἀλλὰ Θεέ! αὐτὸ ἦτο ζωντανεῖμα τῆς τέχνης τῶν προμυτῶν. Παρθένοι ἐπήδησαν ἀπὸ τοὺς πίνακας τοῦ Γριλαντάντσιο, τοῦ Λίτσι, τοῦ Φρά Ἀγγέλικο καὶ εἶδομεν τὰ κορίτσια τῶν φρέσκων τῆς Βύλλα Λέμι καὶ τῆς «Ἀναξέως τοῦ Μποτιτσιέλλι νὰ κινῶνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Δημοτικοῦ θεάτρου ὡς ἀπὸ φύσημα ἑαρινόν».

Ὁ διθύραμβος αὐτὸς δὲν ἔχει καμμίαν ὑπερβολὴν. Εἶνε φωτογραφικῆς ἀκριβείας. Τὰ Ἀναθητήρια τοῦ Δημοτικοῦ ἦσαν μία νεοελληνικὴ ὀπτασία. Τὸ ἀνεξήγητον εἶνε μόνον πῶς ἔγιναν αὐτὰ ὅλα εἰς ἓνα χρονικὸν διάστημα μόλις ἄρκετον διὰ νὰ θωπεύσῃ κανεὶς τέτοιαν ἰδέαν, ὄχι καὶ νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Ἐδῶ ἐθαυματούργησε πράγματι ἡ δύναμις τῆς γυναικός. Τί πῶς, τί ἰδεαλισμὸν, ἀναπτύσσει δταν θελήσῃ νὰ ἐργασθῇ! Γὰρ τὸ ἰδικὸν μας φύλον αὐτὸς ὁ γυναικεῖος ἡλεκτρισμὸς, ὁ ὁποῖος εἰς ἓνα πτωχότατον χρονικὸν διάστημα συνθέτει μίαν ὀλόκληρον κοινωνίαν χορευτριῶν, ἀνασκαλεῖται χαρτιά, ἐπιστρατεύει χοροδιδασκάλους, μαέστρους, βιολιά, φλογέρας, καταστρώνει, ἐφαρμόζει, ὀργανώνει, διδάσκει, ἀναστατώνει, σκηνοθετεῖ, διαλέγει τὰ καλλίτερα παρθενικὰ κορμιά τῶν Ἀθηνῶν καὶ σοῦ παρουσιάζει χορευτικὰ συμπλέγματα ἄξια λεπτοτέρας ἀρχαίας ἀγγειογραφίας—εἶνε κάπως ἀκατανόητος. Διὰ τὴν χρονογραφίαν ἐν τούτοις ἀναφέρομεν πῶς ἤρχισεν ἡ ἐργασία. Καὶ ἐδῶ ἔρχεται δικαιοματικῶς πρῶτον ἓνα ὄνομα, ποῦ τὸ ἔχομεν ἀναφέρει πολλάκις καὶ θὰ τὸ ἀναφέρωμεν πάλιν μὲ πολλὴν τιμὴν καὶ εὐχαρίστησιν τὸ ὄνομα τῆς κυρίας Παρρέν. Ἦτο

ΑΙ ΧΟΡΕΥΤΡΙΑΙ, Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

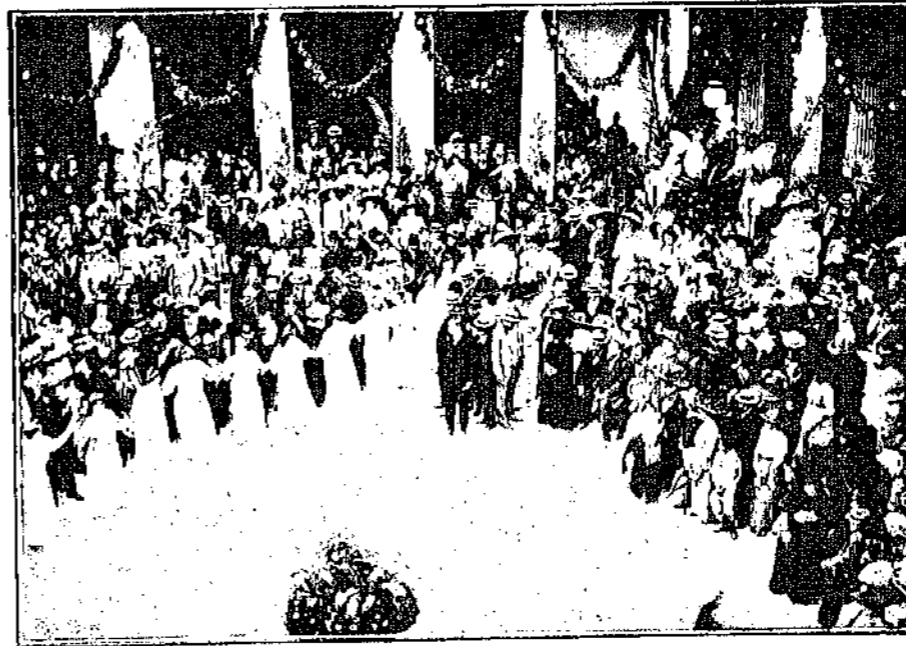
φυσικὸν νοῦς φιλολογικὸς νὰ συλλάβῃ πρῶτος εἰς τὴν ἀριότητά της μίαν ἰδέαν, ἢ ὁποία εἶνε ἀδύνατον νὰ κρατηθῇ ἀρτία καὶ ἀνάγκη εἶναι κανεὶς δὲν ἔχει ποτισθῆ ἕως τὸ κόκκαλο ἀπὸ τὸν νεοελληνισμὸν καὶ τὸ πνεῦμα του. Τὸ καταστατικὸν τῆς ἰδρυθείσης ἀπὸ τὴν κυρίαν Παρρὲν Ἑνώσεως τῶν Ἑλληνίδων (1896) περιλαμβάνει ρητῶς ὡς σκοπὸν τοῦ καλλιτεχνικοῦ τμήματός της τὴν «παρ' εἰδικῶν προσώπων μελοποιήσιν δημοτικῶν ᾠμάτων ἐπὶ τῆς ὁσμῆς ἐκλειπούσης δημοτικῆς μουσικῆς» κατωτέρω δὲ «τὴν ουστηματοποίησιν καὶ διδασκαλίαν χορῶν ἑθνικῶν καὶ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰς αἰθούσας.» Ἐκκολούθουν ἄλλοι σκοποὶ ἑναρμονισμοῦ ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, ὅπως ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ρυθμῶν καὶ τῶν σχεδίων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης εἰς τὰ ἐργόχειρα καὶ τὴν βιομηχανίαν — ἐπάνω κατὰ ἐκεῖνο, ποὺ διαμύεται σήμερον εἰς τὴν τελευταίαν καλύβη τῆς Σουηδίας — ἡ σύστασις καλλιτεχνικῶν γυναικείων ἐργαστηρίων κτλ. Δυστυχῶς ἡ πλειοψηφία τῶν κυριῶν τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἑλληνίδων ἐθεώρησε τὴν σύστασιν τῶν τμημάτων αὐτῶν ὡς μὴ ἐπιείγουσαν καὶ πρὸ ὀκταετίας τὰ δέγραψεν ἀπὸ τὸ Καταστατικόν. Ἐκτοτε ἔχομεν . . . σκεπασίον. Ἡ κυρία Παρρὲν διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἰδέας της ὡς πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴν γυναικείαν δράσιν ἵδρυσεν τελευταίως νέον σωματεῖον μὲ στοιχεῖα νέα, τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων (Lyceum Club). Ἰδρύματα ὡσὰν αὐτὸ ὑπάρχουν εἰς ἕλας τὰς πρωτεύουσας

τοῦ κόσμου, Παρίσι, Βερολῖνον, Λονδίνον, Ρώμην, χρησιμεύοντα ἰδίως νὰ συγκεντρώσουν καὶ νὰ κατευθύνουν τὴν γυναικείαν δύναμιν εἰς καλλιτεχνικὰς σκοποὺς. Πρὸ δύο ἐτῶν ἡ κυρία Παρρὲν ὁρᾷ διὰ τῆς ἐφημερίδος της τὴν πρώτην ἰδέαν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Λυκείου καὶ εἰς τὰ τέλη τοῦ περυσικοῦ ἔτους τὸ ἰδρύει. Τότε ἐνθυμεῖται, ὅτι δύο ἔτη πρὶν εἶχεν ἀκούσει τὴν κυρίαν Νίνα Κρεστενίτου ἐξομολογουμένην τὸν πόθον της νὰ ἰδῇ τοὺς ἑλληνικοὺς χοροὺς νὰ ἀναζήσουν καὶ ὅτι ἡ αὐτὴ κυρία εἶχε μάλιστα διδάξει ἑλληνικὸν χορὸν τὰς κυρίας Μομφερράτου καὶ Φιλαδελφῆος καὶ τὴν δεσποινίδα Μπαίρα. Τὴν παρακαλεῖ νὰ ἀναλάβῃ διδασκαλίαν εἰς τὸ Λύκειον. Ἡ Ἀθηναία κυρία, κόρη μιᾶς φρονιστανέλλας, ἢ ὁποία λευκάζει εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν νεωτέρων Ἀθηναίων, Καλλιφρονοπούλα χορεύουσα θανμασίως τὸν συρτόν, ἀρχίζει τὸ μάθημα. Αὐτὴ ἐδίδασκε πρωτίστως τὴν ἁρμονίαν τῶν στάσεων καὶ τῶν κινήσεων, συνεπλήρωσαν δὲ αἱ ἑφοροὶ τῆς γλυπτικῆς κυρία Γεωργαντῆ καὶ Κοντομᾶ. Ἐκλήθη δ' ἀπαραίτητος χοροδιδάσκαλος, ὁ κ. Ἀνδρεόπουλος. Ἐπεστρατεύθη δὲ ὅλη ἡ γυναικεία τέχνη. Ἡ μουσική: Κυρία Εἰρήνη Καλογεῖρη, ἑφορος τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς καὶ Αὔρα Θεοδοροπούλου. Ἀνθοστολισμός: Κυρία Κοντομᾶ. Γλυπτική: Κυρία Γεωργαντῆ πλάσασα τὰς ἐκ μετάλλου ἀρχαίας πόρκας. Ἐνδυμασία: Δεσποινὶς Στ. Πιερράκου. Ἄσμα: Αἱ κυρίαὶ Κίμωνος Μιχαηλίδου καὶ Μομφερράτου διδάσκουν δωρεάν μονωδίαν καὶ χορῶν

δύαν εἰς τὴν α' τάξιν τοῦ Λυκείου, τὴν σχηματισθεῖσαν διὰ τὰ ἑλληνικὰ τραγούδια. Ἡ βασίλισσα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθους, ἡ κυρία Φακᾶ, θαυματουργεῖ κ' ἔδω. Χάρις εἰς αὐτήν, ποὺ παρέσχε τὴν ἀντιθέσμη τῶν Φωκιδίων — ὅπως ἀνομιώσθησαν αἱ μαθήτριά της — ἀναζῶν τὰ ἑλληνικὰ τραγούδια μὲ ἑλληνικὴν προφορὰν. Ποία δὲ οὐμπερσὶς! Εἶνε χαρακτηριστικῆ, ἕως τὴν ἀναφέρωμεν. Εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν χορῶν πρωτοστατοῦν αἱ κυρίαὶ δημοτικῶν ποιητῶν καὶ λαογράφων τῆς νέας Ἑλλάδος. Αἱ κυρίαὶ Πολίτου, Παλαμά, Δροσίνη, Θεοδοροπούλου.

Ἔτοιμοι! Καλοῦμεθα εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον τὸ βράδυ τῆς 5 Μαΐου καὶ οὔτε περισσώτερον οὔτε ὀλιγώτερον — μᾶς παρουσιάζεται μία νεοελληνικὴ ὀπτασία, τὰς ὑπερίτας εὐγενείας τῆς ὁποίας νὰ ἠμποροῦσε νὰ συλλάβῃ εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς ξεχωριστοὺς, τοὺς ἀσυνοδευτοὺς, τοὺς μονήρεις ἐκείνους στίχους του εἰς ἓνα καὶ μόνον ὁ κόμης Διονύσιος Σολωμὸς. Κάθε χορὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς καὶ τέσσαρες ἀλυσίδες παρθένων, αἱ ὁποῖα ἐμφανίζονται καὶ ξετυλίγονται ἡμέρα. Ἐνα σύμπλεγμα μὲ χορηγία, τὸ ἄλλο μὲ ἐσθῆτα, μὲ ποιήματα πινυῶν καὶ ποιήματα κομμώσεων. Ἐδῶ ὁ στίχος τοῦ Σολωμοῦ «στὴ σιὰ χειρολισσάμενες» ἀναβλάσκει ὅλος εἰς ἀλήθειαν καὶ χαρμωσύνην, ἐκεῖ ἐμφανίζεται ἑλαφρὸν ἀνάγλυρον τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως, τὸ ὁποῖον τρέμα μὴπως ἀβύση ἀπὸ τὸ φῶσφιμα τῆς αἴρας. Ἐπέρασαν εἰς τοὺς χοροὺς αὐτοὺς κορμοστασιεὶς μὲ τὸ ῥίγος τῆς ἐντελείας καὶ τῆς

πλαστικότητος, ὀλισθησάν παρθεναὶ ἀπιστεύτως προραφαιλιτικά. Τὸ θέαμα τῆς δεσποινίδος Καρφεντζιάκη συρούσης τὸν κρητικὸν «Πεντοζάλην» — ἕλαο λέγεται εἰς τὴν Κρήτην τὸ βῆμα ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον σάλο — τὸν θυμῶδι αὐτὸν χορὸν, ὁ ὁποῖος ἀνατινάσσει τὰς χορευτριάς ὡς ὀκκόρουφρον βουνοσειραῖν, σὲ ἔκαμε νὰ ἐρωτῆς, ἂν εἶνε νεοελληνικὸς ἢ ἀρχαῖος αὐτὸς ὁ χορὸς, τὸν ὁποῖον σῦρει μία ἀδελφὴ ἀσπιδοφόρον θεᾶς. Ἐχορεύθησαν, καθένας ἰδιαιτέρως πλαστικός, ὁ Χειμαριώτικος, ὁ χορὸς τοῦ Ζαλόγγου, ἡ Τράτα, ὁ μπάλλος, τὸ μαῖθο γαιμενί, τὸ νεραντζοφίλημα, ὁ Κουλουριώτικος, ὁ συρτὸς Καλαματιανός, ὁ πηδικτὸς τῶν Μεγάρων. Ἐχόρευσε καὶ ἡ μικρὰ ἡλικία, κορίτσια δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν ἅ! μὲ ποῖον τρόπον, μὲ τί εὐθυμιον σκίσημα! Ἀλλὰ τὰ πρωτεῖα τὰ εἶχεν ὁ μπάλλος, ὁ ἀθάνατος νησιώτικος χορὸς, αὐτὸς ὀχορευτικὸς διάλογος. Le grand prix εἰς αὐτὴν ἦταν ἡ δεσποινὶς Πλέκτρι Παπαγεωργακοπούλου. Ἐθανμάσθη. Εἶνε τὸ μέγιστον ταλαντὸν, ποὺ ἀνέδειξεν ἡ ἐργασία τοῦ Λυκείου. «Ἡ κόρη αὐτῆ, ἔγραφε τὴν ἐπομένην Ἀθηναίος χρονογράφος» εἶνε μία ἡλιθιωδὴς βιροτουζιτέ. Ἡ τελειότης δι' αὐτὴν εἶνε φυσικὴ κίνησις. Γίνεται ἀνάγλυρον, ὅπως ἡμεῖς βαδίζομεν ἢ καθήμεθα, γίνεται ἀγγειογραφία λεπτοτεχνημένη ἀπὸ τὸν Δοῦριν, γίνεται προραφαιλιτικὸν καὶ φειδιακὸν ἔργον εἰς κάθε χορευτικὴν κίνησιν καὶ ὁ χορὸς της εἶνε βροχὴ πλαστικότητων καὶ θύελλα εἰδώλων, τὰ ὁποῖα περνοῦν μὲ ταχύτητα ἐξευτελλίζουσαν τὴν ἰδέαν

Ἡ ΠΑΡΕΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΧΟΡΕΥΤΡΙΩΝ

του Χρόνου.» Προσθέτομεν δει την τρίτην ομάδα του Πεντοζάλη την έφερε μια ποιητική στρόφη, ή κόρη του ποιητού Δροσίνη, δηλ χάρι και ορθότης.

Είς μίαν διαλέξιν, που έκαμε πέρυσι η κυρία Παρρέν εις τόν «Παρνασσόν» προσπαθούσα να εξοικειώσει τας κυρίας με την ιδέαν της αναδημιουργίας των ελληνικών χορών, έλεγεν ότι ασφαλώς οι σημερινοί χοροί εινε αντιγραφή των αρχαίων. Ο Καλαματιανός, ο Τσίμικος, ο Σιμωνιός, ο μυαλλος, ή Τράτα, ο Πεντοζάλης, ή Σούτα εινε οι χοροί, που απαντᾶ κανεις εις τα ελληνικά άγγεια και τα ανάγλυφα των αρχαιολογικών μουσειών με την διαφοράν ότι ή εξέ-

λιξις του ενδύματος και ή έλλειψις της σωματικής εύλυγίας άφήςσαν πολυ από την αρχαίαν των ωραιότητα. Δέν ήξεύρω άν ακριβώς οι σημερινοί εινε οι αρχαίοι χοροί. Άλλά μου εινε αδιάφορος χορός άρκει να μου δάση τα ρίγη των αρχαίων αγαλμάτων και να μου υπενθυμίση τας ζωοφόρους των αρχαίων ναών. Οτι εϊδομεν προχθές εινε υπέροχον. Ένώπιον της εκλάμπρου αυτής νεοελληνικής δημιουργίας έμειναν γοητευμένοι και ή ψυχή μας, όπως λέγει ένας σίχος του Βεραλίν, «τρέμει άκόμη και μένει έκστατική.»

ΑΧΟΡΟΣ ΘΕΑΤΗΣ

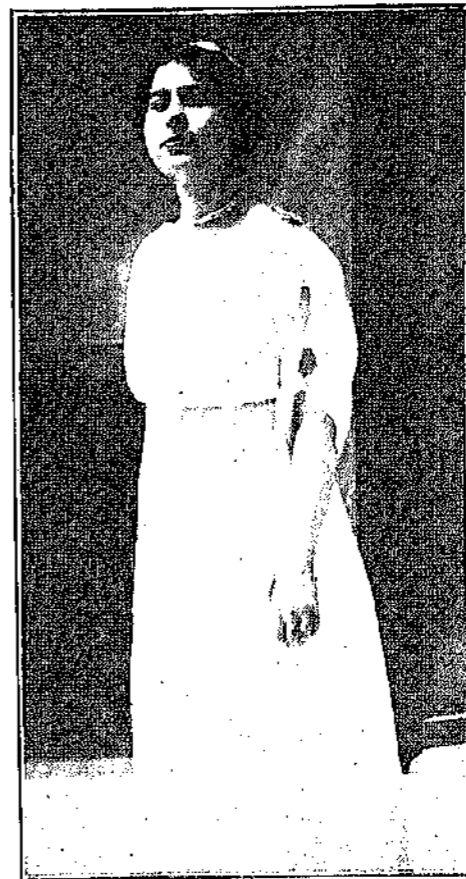
ΤΑ ΣΤΕΦΑΝΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΘΑΜΕΝΗΣ*

Και αυτόν τον τρόπο φτάσαμε τέλος απ' έξω από το κοιμητήρι σ' ένα διάστημα μακρυνά όσο πεντακόσια βήματα. Εκεί είχε διατάξει ή Έξουσία ναόξουνε τον τάφο της Λώλας, γιατί ούτε με τους πεθαμένους, βλέπεις, δέν επιτρέπεται να αναπαύονται οι εθλογισμένοι και, θέλοντας και μη, έπρεπε να την θάψουμε χωρίς να την πάμε στην Έκκλησία μέσα, χωρίς νακούσουμε το «Δείτε όότε τον τελευταίον άσπασμόν», και χωρίς να μάς την άφήσουν άταφη το ελάχιστο είκοσι τέσσερις ώρες, όπως είναι ή συνήθεια, μήπως γίνη και καμμία νεκροφάνεια. Γι' αυτό λοιπόν, όπως το θάψιμο της παρθένας γίνηκε όχι με τους τύπους της άγίας μας θρησκείας, θεωρήθηκε, πολυ σωστά, σαν να μην έγινε διάλυν, και ή άνομία και παρανομία αυτή είχε άφήσει και κάποια γλυκιά εντύπωση σε πολλούς και μάλιστα στη μάνα και στον πατέρα πώς ή Λώλα τους δέν ήταν, καλέ, μέσα στο ξυλοκρέββατο, πώς είχε κρυβή κάπου, πώς τέτοια άμορφία ήταν άπίστευτο — είναι βέβαιοι, σου λέω! — να πάη έτσι άδικα από τέτοια φροβερήν άρρώστια! Κι όπως μάλιστα οι σκληροί νεκροφόροι έφριξαν στο λάκκο το ξυλοκρέββατο χωρίς να το άφήσουν στιγμή στο χείλος του τάφου, κι όπως έσκουζε ή μάνα και βράχνιαζε ο πατέρας φωνάζοντας: «Άφήστε μας, ανοίξτε μας να δώμε την κόρη μας», κι όπως ή Έξουσία όχι μόνον δέν τους ξεσκέπαζε το ξυλοκρέββατο, μα και τους κρατούσε μακρυνά, άρχίνησαν να κραζουν τότες οι γονειοί, και κράζανε κ' οι άλλοι σαν να είχαν συνεννοηθή προτού: «Κλέφτες, ληστές, μάς κλέψατε την κόρη μας, το καμάρι του χωριού μας, και θέλετε να μάς πλανέσετε έ!

* Τέλος. Η άρχή από τός 30 Απριλίου.

Είναι άδειο το ξυλοκρέββατο, ληστές, κλέφτες της Λώλας μας!» Μα και να θέλανε να πιστεύουν πώς ή κόρη τους είναι μέσα εκεί νεκρή κι άκόνεκη, ο Βασιλάκης τους είχε κάμη πέρα και πέρα να πεισθούν πώς κάποιο θάψιμα θα γίνηκε κ' ή Λώλα ζή και βασιλεύει, γιατί πρώτα πρώτα, όταν φτάσαμε στο λάκκο, κ' είδε πώς ήταν έξω από το κοιμητήρι σκαμμένος, σαν να ξύπνησε από την άρραβωνία του στο ξυλοκρέββατο, κατέβασε το χέρι του, τίνανε το κεφάλι του και φώναζε: «Λόλα σοι, ο Θεός, που καταλάβανε πώς ή Λώλα μου δέν είναι νεκρή γά να μου την χόσουνε μέσα στα μνήματα των πεθαμένων!» Κ' έπειτα όπως άκουσε τη μάνα και τον πατέρα της να φωνάζουνε «κλέφτες» την Έξουσία, τους μάλωσε γλυκά-γλυκά και περιήφανα και τους έλεε δυνατά: «Πεθερικά μου, με τα σωστά σας θαρρείτε πώς κλέψανε τη Λώλα μου; Το χέρι μου θα την διαφέντευε κι άν όλος ο κόσμος μαζί τολμούσε να της άγγέξη και τήχα από τα ξανθά μαλλιά της! Σωπάστε το λοιπόν κ' ή άρραβωνιαστικά μου ζή και βασιλεύει ελεύθερη, σός λέω, κι άπόψε θα κάμουμε και τους γάμους μας! — δέν είν' έτσι, πάτερ-Θεοδόσιέ μου; δέν είν' έτσι, Σταμάτη μου, που κρατείς και το Σταυρό;» «Έτσι είναι, ναι, μα τούτον τον τίμιο Σταυρό», είπα εγώ ξαφνισμένος και με μεγάλη σοβαρότητα — και μάργυς μου ο Θεός πώς δέν έκανα το θεατρικό! — εν ή ο πάτερ-Θεοδόσιος κινούσε γλήγωρα-γλήγωρα και καταφατικά το κεφάλι, άν και τα χείλη του εκείνη τη στιγμή του έντακριασμού μου μουρμούζανε, όπως ήταν το καθήκόν του, το «Μετα πνευμάτων δικαίων τε και τετελειωμένων!» Κατ' αυτόν τον τρόπον ή άπόλυτη βεβαίωση του Βασιλάκη πώς ή άρραβωνιαστικά

του δέν απέθανε, ή δική μου βοήθεια στα λόγια του και το δυνατό κούνημα του κεφαλιού του πάτερ-Θεοδόσιου έδωκαν περισσότερη άρραμύ σ' όλους να βλέπουν τον έντακριασμό της Λώλας και να μην τον παραδέχονται. Και τότε την εντύπωση είχε κάμη ή όμιλία του Βασιλάκη μας, που όταν στο τέλος ο νεκροθάφτης έχωσε το φτυάρι του στο φρέσκο χώμα κι άδειασε κατά το ξυλοκρέββατο την πρώτη φτυαριά, ούτε ο παππας μεις άκούστηκε να πη «γη ει και εις γην άπελεύσει», ούτε κανένας μας έδραξε χώμα να το σκορπίση στο λάκκο της Λώλας μας και να της πη το ελάχιστο «Στο καλό και καλό ταξείδι!» αλλά κωττάσαμε ποιοι μαρμαρωμένοι το άνεβοκατεβαζόμενο φτυάρι, ποιοι συλλογισμένοι τη γη, κι άλλοι περικυκλώνανε τη μάνα και τον πατέρα και τους βεβαιώνανε με πείσμα πώς ή κόρη των ζή και βασιλεύει και θα δώνε σύντομα πώς κάτι λάκκον έχ' ή φράβα, κι άλλοι προσπαθούσαμε να σιωσάμε το κάκον το Βασιλάκη μας, που μάς τον είχανε στη μέση πάντα οι χωροφύλακες σαν νάτανε το φάντασμα της άρραβωνίας εθλογίας. Κι ως τόσο άφεςβύσε, χωρίς να το καταλάβουμε καλά-καλά, ο νεκροθάφτης είχε σηκώσει κι όλα το λάκκο, κι όταν δέν είδαμε πια το ξυλοκρέββατο έρεθήκαμε σε μεγάλην άπορία τί να κάμουμε, όσο που ο έννομιάρχης διάταξε τους χωροφύλακους να τραβήξουνε μαζί με το Βασιλάκη κατά την Αστυνομία. Ο Βασιλάκης μας τότε κώτταζε πρώτα καλά-καλά το φρέσκο μνήμα, χαμογέλασε και, ξεκινώντας να φύγη, φώναζε του πάτερ-Θεοδόσιου, εν ή έβλεπε με πολυσήμαντη ματιά και μένα: «Παππά μου, για όνομα Θεού μην ξεχάσετε, ότι είπαμε και μου καταπιρνάτε τη Λώλα μου!» «Μείνε ήσυχος, τένον μου!» του απάντησε τρυφερά ο παππας, εν ή τα σκοτεινά αυτά λόγια διπλά και τριδιπλα στερεώνανε την όποψία της μάνας και του πατέρα και των άλλων όλων πώς ή άμοιρη παρθένα ζή και βασιλεύει. Και τόση βεβαιότητα είχαν πια που κανένας, ύστερα από τον έντακριασμό, δέν ζήτησε να φάη ψωμί και γλυκά και να πιη κρασί για μνημόσυνο της Πεθαμένης μας και για μαρτυριά μαζί πώς στεφανώθηκε με τον νυμφίον της Έκκλησίας, και τάψισαμε όλα άγγιχα εκεί πλάι-πλάι στον τάφο της. Κ' έτσι λοιπόν μπροστά ο Βασιλάκης με τους χωροφύλακους κι από μακρυνά οι άλλοι έμεις φτάσαμε ως την Αστυνομία, εν ή στο δρόμο ο πάτερ-Θεοδόσιος μιλούσε παρηγορητικά στους γονειούς της Λώλας και τους έλεγε τόσα θαύματα που γινήκανε, και τους διηγόντανε για τον Έωνά, που ήτανε ζωντανός μολονότι έντακριασμένος στην κοιλιά του θηρίου, και για τον Δανύη, που δοξολογούσε χαρμόσυνοι τον Κύριον μέσα στο λάκκο

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΡΩΤΑΣ ΧΟΡΕΥΤΡΙΑΣ
Η ΔΕ ΗΑΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

των λεόντων, και για τον Σαμουήλ τον προφήτην που πεθαμένος πήγαινε ολοζώντανος κ' εύρισκε τους βασιλείς του Ίσραήλ, και για τον Ίωσήφ, που έκλαιε το σκοτωμό του ο Ίακώβ και κείνος ζούσε και βασίλευε στην Αίγυπτο, και τους έηγαύσε κατόπιν ο φιλόσοφος παππας μας την παραβολή του Άσώτου, και τους έδειχνε με το νύ και με το σίγμα τί έννοούσε ο Χριστός, όταν έλεγε ο πατέρας του άσώτου υιού: «Νεκρός ήν και ανέζησε, άπολωλός ήν και εύρέθη». Και τα λόγια του πάτερ-Θεοδόσιου ήταν βάλσαμο παρηγορίας και μόσχος έλπίδας στους άμοιρους γονειούς πώς το παιδί τους κι άν είναι νεκρό θα ζή, κι άν είναι χαμένο δίχως άλλο θα ξαναβρεθή. Και τώρα καταλαβαίνανε πώς αυτής της ιδέας ήταν κι ο παππας μας, άρ' ού — το θυμούνται πολυ καλά! — ούτε την νεκράσημν άκολοιθία έφραλλε καθαρά και δυνατά, ούτε καν έχωσε το λάδι και το κρασί, όπως διατάζει ή Έκκλησία μας, επάνω στο ξυλοκρέββατο της πεθαμένης — καλέ, ποιός πε-

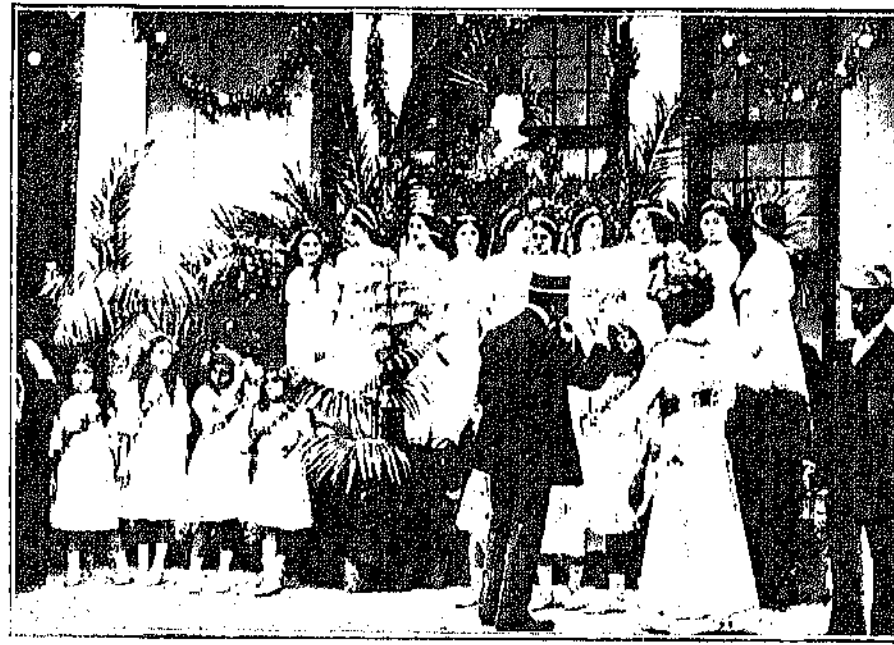
θαμένης αλήθεια κι απ' αλήθεια; "Η Λώλα μας ζή και βασιλεύει, σου επιβεβαιώνω κ' εγώ, παιδί μου, όπως υποστηρίζανε τώρα πια κ' οι ίδιοι οι γονείοί της, όπως και σήμερα ακόμη, ύστερ' από τόσα χρόνια, πιστεύει στο το χωριό, αν και του κόου ή μάνα κι ο πατέρας την καρτερούσαν να τους ξανάβη πέντ' έξι μήνες, όσο που δέν βιασάτανε πια κι από τη μεγάλη ανυπομονησία τους, παιδί μου, πήγανε μονάχοι τους λαχταρισμένοι, οι φτωχοί, να την ζητήσουνε στην άλλη ζωή... Αχ! Αχ!...

"Εδώ πάλα ο Σταμίτης, ο φίλος μου, έσιώπησε άποτομα κ' έκούταξε άρρωσιωμένος προς τους ούριανούς μερικές στιγμές σάν να έζητούσε βοήθεια για να εξακολούση την όμιλιάν του. "Έπειτα ήσυχα - ήσυχα μου είπε:

— "Όταν φτάσαμε στην Αστυνομία, ο ένομιαύρχης μάς διάταξε όλους να πάμε τώρα σπίτι μας, κ' επειδή κανένας δέν τόν κουνούσε, ο πάτερ - Θεοδόσιος, πού τόν σεβόμαστε τόσο, έδωσε τόν καλό παράδειγμα κι όδήγησε τούς γονεϊούς της Λώλας στο φτωχικό τους, άφ' ού παριόθηκε σέ μένα τόν θυμιατό και μου είπε σαυτό να πάω να τόν περιμένω στο κοιμητήρι απ' έξω κι όπου κι άν είναι θάβη κι αυτός με τόν Βασιλάκη μας. Κ' εγώ, κρατώντας και τόν μαϊνύνα, πήγα για να τόν περιμένω. "Όταν έφτασα απ' έξω από τά μνήματα, ο ήλιος δει και βασιλευσε, και τόν πρώτο πράμα που μου χτύπησε στα μάτια ήτον ο φρέσκος τάφος της Λώλας μας και, να σου πώ την άμαρτία μου, θέλεις από τές έγνοιες και τές συγκινήσεις της κηδείας, θέλεις επειδή εδρέθηκα έρημος στο πλάι τού κοιμητηριού, μ' έπιασε ένας τρόμος άπεριγράφτος κ' έτριξαν τά δόντια μου κ' ή φαντασία μου — φαντασία μονάχα νάταν; — πήρε τόν άνήφορο τών ούρανών, και με καρφομένη τα μάτια κατά τόν μνήμα της Λώλας τραβούσα κατά πάνω του σάν τόν πουλί στο στόμα της γαλιάντρας, κι έλο έκανα να σταθώ και να πισοδρομήσω κι έλο μπρός πήγαινα, και πεγαίνοντας θαρρούσα πώς από τά βάρη τού φρέσκου λάκου προβάλλει τυφίλτικα ντυμένη και πεντάμορφη και πύναγρη ή άρραβονιαστική τού Βασιλάκη μας και μου χαμογελούσε και μου έγενερε και μου ψιθύριζε: «Κουμπάρε μου, καλώς όρισες! Ακόμη δέν ήλθε ο Βασιλάκης μου; ακόμη ο πάτερ - Θεοδόσιος; Ούφ! πώς στενοχωριόμαι έτσι μονάχη! Κόπιασε τού λόγου σου, τόν έλάχιστο, να μου κάμης συντροφιά όσο νάβλουν! "Έλα! κάθισε σιμά μου, κουμπάρε μου!» Κ' εγώ όσο άντιστεκόμουνα, τόσο παραπήγαινα κοντά της, όσο που εδρέθηκα στο πλάι - πλάι τού λάκου της. Και, θέλεις από την ούρασι της ημέρας, θέλεις από την καλωσύνη που βασιλευσε γύρω - γύρω της Λώλας έκείνη την

ώρα, μόλις κάθισα σιμά της άρχηνησα να ξεκουράζωμαι και να γίνωμαι περισσότερο ήσυχος και λιγώτερο λυπημένος. Κ' έτσι θαρρούσα σιγά - σιγά πώς σ' αληθινά δέν ήμουν μονάχος εκεί πέρα και πώς ή Λώλα σάν ήσκιος πρώτα, σάν άνθρωπος έπειτα εδρέθηκε άπέναντί μου και μου χαμογελούσε πάντα και κάτι μου φαινότανε πώς μου έλεγε σάν να μ' ευχαριστούσε άδιάκοπα, γιατί δέχθηκα να γίνω κουμπάρος της, κ' εγώ όλος άρρωσιωμένος στα μαγικά της μάτια, έν ή στεκόμουνα όλος αυτιά για ν' άρπάξω τά λόγια της, της ψιθύριζα μαζί: «Ναι, Λώλα, ναι, χρυσό κορίτσι μου, θά σε στεφανώσω μ' όλη μου την καρδιά!... Μήν άνησυχεις κι ο Βασιλάκης σου όπου κι άν είναι έφτασε!» Και δέν πρόφτασα να τελειώσω τά λόγια μου κι άκουσα τή φωνή του να λέη: «'Ηλθα, Λώλα μου, ήλθα, κουμπάρε μου!» Και χαρηνισμένος γύρισα τά μάτια μου κ' είδα σάν φαντάσματα από πάνω μου τόν πάτερ Θεοδόσιο κι αυτόν. Κι ο Βασιλάκης τότε μου χαμογέλασε και μου πρόσθεσε: «Κρυφοκουβέντιαζες με την άραβονιαστική μου, κ' κατεργάτη; "Αν δέν ήσουν έσύ, θάβασα κακές ύποψίες και θάβασα φωνικά άπόψε, μ' όλη την εμπιστοσύνη που έχω στή Λώλα μου από δω!... Μπά! κύττα την, πάτερ - Θεοδόσιέ μου, πώς μου κατακοκκίνισες!... Σε πείριζαν τά λόγια μου, ψυχή μου; "Εγώ να βιάω ποτέ κακές ύποψίες για σένα, κοκόνα μου! Μέγας είσαι, Κύριε! Κι ο Θεός ακόμη να σε διάταζε να τόν φιλήσης στο μέτωπο, δέν θά τόν κινεες τή χάρη — τόν ξέρω, περισσοτερά μου!" Έλα! μή μου χολιάσεις! "Έλα! άφησέ με να σ' άγκαλιάσω τώρα, γιατί δέν βιασάει πια από τόν έρωτα ή πυρωμένη καρδιά μου!... Πώς; δέν θέλεις λές; δέν μ' άφίνεις; Γιατί; Τι; Λέν είναι όρα, λές, ακόμη; "Α! κατεργάρα πούσαι!... Την άκουές τί λέει, πάτερ - Θεοδόσιέ μου; Την άκουές, κουμπάρε μου; Θά μ' άγκαλιάση, λέει, μονάχα, μόλις την στεφανωθεί! Ούτ' ένα δευτερόλεπτο, λέει, προτού από τούς γάμους μας δέν θά μ' άφήση να της φιλήσω τή χέρι καν, μ' όλη την άγάπη που μούχει!... "Έλα λοιπόν, παππά μου, έλα, Σταμίτη μου, γλήγορα, για όνομα Θεού, να γίνη τόν μυστήριο, γιατί πεθαίνο για τόν φίλο της Λώλας μου!" Έλα, πάτερ - Θεοδόσιέ μου, άρχισε τόν «Εδλογητός ο Θεός!...» "Α! χαμογέλας τώρα κ; με κατατρώνς τώρα με τές διαμαντένιες ματιές σου κ; χαρά της ζωής μου!... "Έλα, πιάσε με από τόν χέρι, τόν ελάχιστο, γυναικοϋλά μου, για νάρχιση κι ο παππάς μας τόν «'Ησαία χόρευε!...» "Εμπρός πάτερ - Θεοδόσιε, φέρσε τά άμφια, έλα, κουμπάρε μου, σίμως και σ' κ' εΐμαστε έτοιμοι! έτοιμοι!...»

"Εδώ πάλα ο γέρω Σταμίτης έταματάσε,

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΧΟΡΕΥΤΡΙΑΙ ΚΑΙ Η ΕΥΦΟΡΟΣ ΕΥΡΙΑ Α. ΚΟΝΤΟΥΜΑ

άνεστέναι, έβγαλε βιαστικά ένα σιγάρο και μου είπε ίκευεντικά: «Δός μου φωτιά ν' ανάψω γλήγορα, για όνομα Θεού, κύρ Γιάννη μου, γιατί άρχίζω να ξαναβλέπω τώρα ολοζώντανο εκείνο τόν μυστήριο μαροσιά μου και φοβούμαι, κι άρχίζω να τά χάνω, παιδάκι μου!... "Η φωτιά τού κανουό μέσα σε τούτο τόν βαθύ σκοτάδι, που μάς πλάκωσε όλο δειλή κι άν είναι, διώγει, ξέρεις, και τά τρομερότερα φαντάσματα!... Ποιά φαντάσματα, καλέ! έφρόναξεν έπειτα σάν καταγανακτιμένος κατά τού έαυτού του. "Αλήθεια είναι! "Η Λώλα πάντα ζή και βασιλεύει και περνάει με χαρά με τόν Βασιλάκη της!... "Ω! ναι! — και τί ώρα είναι, κύρ Γιάννη μου; Ξέρω; βλέπεις, πώς με προσκάλεσε σήμερα ο Βασιλάκης μου στο γεύμα! Κοντεύει μεσημέρι;...

"Εγώ έν τή μεταξύ είχα βγάλει τά σπέρτα μου για νάνάψη τόν σιγάρο του ο Σταμίτης, αλλά εις τήση νευρικότητα εδρισκόμαστε και οι δύο, ώστε εξαλάσα πολλά, και άλλα τά έτριβη, χωρίς να τόν αισθάνωμαι, εις τόν χέρι μου κ' έθαρρούσα ότι έτριβήμανε εις τήν σπιροθήκη και δέν έπιασαν και τά έπετούσα, και άλλα, μόλις τά έπλησίαζα άναμμένα εις τόν σιγάρο τού φίλου μου χωρικού, ή τά έσβυνε ο θερμότητος ξηνασισμός από τά καταταραγμένα ρουθούνια του, ή, μόλις ή άρχή φωτιά τού σπέρτου μου άντιφέγγιζε εις τά μάτια τόν φοβερό μεταμορφωμένο πρόσωπο τού Σταμίτη, τήση ήλεκτρικήν έντύπωσιν αισθανόμουνα, ώστε τά δάκτυλά μου έμυρμήκιαζαν, έτρεμούλιαζαν και μονάχα των

άνοιγόντανε και μου έφενγε τόν σπέρτο. Εις τόν ύστερο έβλεψα βιαστικά τά μάτια και κατώρθωσα τέλος νάνάψη τόν σιγάρο του. Τότε πάλα άνεστέναι σάν να ξεθύμαινε κάτι βουό από μέσα του, και μου είπε, άλλος τώρα άνθρωπος, εδθυρότατος, φαινομενικά τοιλάχιστον:

— "Υστερα λέγε, κύρ Γιάννη, πώς τόν σιγάρο φαρμακώνει τόν άνθρωπο! "Αχ! να μην έχω αυτή τή στιγμή τόν πιο μικρό και φοβερό δηλητήριο να τόν ρουφήσω πρόθυμα για να γεύση από γλύκα και χαρά ή καρδιά μου! Πόσο πιο εύθυμος θά πήγαινα στο γεύμα τού Βασιλάκη μου!... Θάμουνα τόν ίδιο επάνω - κάτω χαρούμενος, όπως εκείνο τόν θεοσκότεινο βράδυ, που τόν πεφάνωσα!... Τί θεοσκότεινο βράδυ κάθουμαι πάλα και λές, καλέ! "Όλα λάμψανε γύρω μας, όλα άκτινοβολούσανε από τή χαρά τού γαμπρού, από τές άμορφίες της νύφης!... Τόν λοιπόν που λές, ναι, μόλις μάς είδοποίησε ο Βασιλάκης πώς είναι έτοιμος με τή Λώλα του για τά στεφανώματα, ο πάτερ Θεοδόσιος κατισυγκινημένος μου ψιθύρισε: «'Αναψε, Σταμίτη μου, τόν θυμιατό, δός μου και τά άμφια, και εΐη τόν όνομα Κυρίου εδλογημένον από τού νύν και έως τού αϊώνος!» Κι άμέσως άναψα τόν θυμιατό και τόν πρόσφερα τού παππά μας και έβαλε μισοχολίβανο και έκωδιούσανε όλα μας γύρω σάν νάβγαίναν άνοιξιάνικες μυρωδιές από λουλουδιασμένους κάμψους. "Έπειτα μου είπε ο πάτερ Θεοδόσιος σοβαρά: «Σταμίτη, πήγαινε πίσω από τούς τυρφίους να κρατήσ ότ' κερά-

λια των επάνω τὰ...» καὶ μετὰ τὸ «τὰ!» ἔμεινε ξερὸς. «Θεὲ μου, ἔπειτα ψιθύρισε, τᾶφρες, Σταμάτη μου;» «Ποιά;» τοῦ ἀπάντησα κ' ἐγὼ σατισμένος. «Τὰ στεφάνια, τέκνον μου!» «Τὰ στεφάνια;» ρώτησε ὁ Βασιλάκης τρομασμένος διὸ φερὸς σὰν νὰ μιλοῦσε κ' ἡ Λάλα του μαζί. «Τὰ στεφάνια;» ρώτησα κ' ἐγὼ γεμάτος ἀπορία ὄχι! δὲν τᾶφρα, πάτερ Θεοδόσιε δὲν μούπες τίποτε!» Τότε γίνηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ νεκρὴ σιγαλιά γύρω μας, ἀλλὰ διὰ μιᾶς ἔπειτα ἀκούσαμε τὸ Βασιλάκη μὲς νὰ ψιθύριζῃ κατὰ σὺν νὰ μιλοῦσε μετὰ ἑνὸ πρόσωπο, καὶ κατόπιν μᾶς φώναξε χαρούμενος: «Σὺ βέβαια τέλος πάντων τετραπέρατη εἶναι αὐτὴ ἡ Λάλα! Ἀκούετε τί μου λέει; Νὰ κόψουμε, λέει, κλωνάρια ἀπὸ δάφνες τοῦ χωριοῦ μας καὶ ἀνθολέιμονα, καὶ νὰ πλέξουμε τὰ νυφιάτικα στεφάνια μας! Τί ὄραϊα! θάρσῃσιν ὄνομα πρωτόκουστο τὰ στεφάνιατά μου ἀπόψε!» «Πα, πάτερ Θεοδόσιε, πάμε, Σταμάτη μου, νὰ τὰ εἰσπλάσουμε τὸ γλήγορότερο! Ἐδῶ γύρω μας εἶναι ἕσες θέλουμε δάφνες καὶ λειμονιές!» Καὶ χωρὶς νὰ μᾶς περιμένῃ, ξεκίνησε γιὰ τὰ στεφάνια, κ' ἔμεις τὸν ἀκολουθήσαμε σὺν μαγνητισμένοι. Ἔτσι φτάσαμε σιμὰ στὸ παρακάτω κοιμητήρι, ποῦ ἔξαμα πὼς ἀνθούσανε δαρνόκλαδα καὶ κυπαρίσσια καὶ γύρω του στὰ περιβόλια ἀνθολέιμονα. Βουβὴ τότε καὶ οἱ τρεῖς μας ἀρχίσαμε τὸ ἔργο μας. Ἀλησμόνητη μοῦ μένει πάντα, παιδί μου, ἡ ἐρωδιὰ ἐκεῖνη στιγμὴ. Ἐξα ηὐχάσαι, κ' ἐγὼ δὲν ξέρω γιατί, τὰ μάτια μου πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ στὴν ταραχὴ τῆς φαντασίας μου μοῦ φάνηκε τὸ χρώμα τους σὺν μενεξεδένιος ἀπείραντος κίματος καταστολισμένος μετὰ σμαράγδινα κρίνα. Ὅλα τὰ στέρια μοῦ φαινότανε πὼς μοῦ χαμογελοῦσανε, πὼς μοῦ στέλνανε — τί παράξενο ἀλήθεια! — φλογερὰ φιλιά, ποῦ μοῦ ἐφφραίνανε τὴν καρδιά καὶ μετὰ κίνανε νὰ θαρρῶ πὼς ἔτσι νὰ κάμω τὸ χέρι μου θὰ τὰ ἐγγύσω, θὰ τὰγκλιώσω, θὰ τὰσπασθῶ... Μὰ ὅλο ἤθελα νὰ σηκώσω τὰ χέρια μου πρὸς αὐτά, καὶ ὅλο ἀπὸ ἀκατανόητη δυσκολία δὲν μπορούσα νὰ τὰ κινήσω. Ὁμοῦμαι μάλιστα πὼς περισσότερον ἀπὸ κάθε ἀστέρι μοῦ φαινότανε πὼς μετὰ πλησιάζε ὁ Ἀποσπερίτης, ἂν καὶ βρισκόντανε μακρότερα ἀπ' ὅλα τὰλλα καὶ κόντευε νὰ βασιλέψῃ, καὶ σὺν νὰ μοῦ ζητοῦσε αὐτὸ τὸ ἄστρο τοῦ νὰ γίνουν τὰ στεφάνια τῆς Λάλας, μοῦ ἔστειλε γλυκύτατες ματιές, ποῦ ἦτανε παρακαλεστικὸς μαζί καὶ γεμάτος παρηγορία κ' ἐλπίδα... Ἔτσι, κυττάζοντας πάντα καὶ τὰ καθαρότατα σφράγια, πηγαινα πρὸς τὰ ἔμπροσ ἀκολουθώντας τὰ ἔχνη τοῦ καπλά μου, κ' εὐρέθηκα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω στὴ μέση ἀπὸ τὰ μνήματα τοῦ κοιμητηριοῦ. Τότε ξαφνισμένος θάρσῃσιν πὼς ἤμουνα στὴν καρδιά τοῦ Ἄδη, καὶ ἀρφωσα

γλήγορα τὸ μάτι μου κατὰ τὸν Ἀποσπερίτη, καὶ κὶ αὐτὸς μοῦ φάνηκε πὼς εἶχε χάσει τὴν λαμπράδα του, κ' ἡ μόνη λαμπράδα τοῦ δρόμου μου ἦτον καὶ ὁ μαυροφροσμενὸς παππᾶς μου, ποῦ εἴξερε νὰ περπατῇ στὸ κοιμητήρι πὼς καλὰ τὰ μεσάνυχτα ἀπὸ τὰ μεσημέρια, καὶ ὅλο μοῦ ἔλεγε: «Περάτα λοιπόν, Σταμάτη! Τί ἐπαθε; Στραβόθιμες;» καὶ ὅλο μουμουρούζε τρισάγια καὶ μνημόσυνα, καὶ κάπου-κάπου ἄκουα σὺν νὰ τσακίζεται καὶ κανένα κλωνάρι καὶ καταλάβαινα πὼς ὁ πάτερ Θεοδόσιος μᾶζερε δάφνες βέβαια γιὰ τὰ στεφάνια τοῦ Βασιλάκη μας. Τέλος ὕστερ' ἀπὸ λίγο σταμάτησε καὶ μοῦ εἶπε βιαστικὰ καὶ μετρημένα: «Σταμάτη, ἐπὶ τί ἔκοψες;» «Ἐίποτε ἀκόμη, πάτερ μου, ψιθύρισα σατισμένος δὲν βλέπω παρὰ τὰ ῥάσα σου!» Ὁ παππᾶς τότε ξερογέλασε πρῶτα, ἀναστένανεν ἔπειτα καὶ μοῦ εἶπε μετὰ φωνῆ, ποῦ τρεμούλιαζε σὺν νὰ τὴν ἐπνιγαν καὶ μοῦ ἀπὸ τὴν καρδιά του ξεθαμμένον: «Δός μου τὸ χέρι σου, Σταμάτη!» καὶ μοῦ ἄρπαξε τὸ δεξιὸν — κ' ἦτον τὸ χέρι του θερμὸ μαζί καὶ παγωμένο — καὶ μοῦ τὸ ἀπόθεσε πίνω σ' ἕνα μνήμα καὶ μοῦ εἶπε σιμνὰ: «Ἐδῶ εἶναι ὁ τάφος τῆς μακαρίτισσας παππαδῆς μου, ποῦ τὴν ἔχασα σὸν πρῶτο χρόνο τῶν γάμων μας — αἰωνία τῆς ἡ μνήμη ναι, Κύριε! — ἦτον ἄγγελος, Σταμάτη! Ἐδῶ μονάχα θὰ βρῆς δάφνες, πιροδάφνες, μᾶζερε μεριές, γιὰ νὰ μὴ τὲς κήρω ἐγὼ καὶ θαρρῶ πὼς κόβεται ἡ καρδιά μου!» Πλάνεσα τότε τὰ δάχτυλά μου κατὰ τὸ μνήμα καὶ τὸ ἀισθάνθηκα κατασκαπασμένο ἀπὸ σπαιλιὰ δάφνης, κ' ἔκοψα κάμποσες τρεμουλιαστὰ καὶ μοῦ φαινότανε πὼς πολυτιμότερο πρᾶμα ἀπὸ τὸ κοινὸ αὐτὸ φυτό ποτὲ δὲν εἶχαν πιάσει τὰ χέρια μου... «Πάμε τώρα», μοῦ εἶπε ἔπειτα ἦσχα-ἦσχα ὁ πάτερ Θεοδόσιος καὶ πάλαι ἀναστένανεν βουδύτατα. Ἔτσι σὲ λίγο εἴχαμ' εὐρεθῆ στὸ ἔμπροστα τοῦ κοιμητηριοῦ καὶ φώναξε ὁ παππᾶς μου: «Ἐ! Βασιλάκη, ἔ! ποῦ εἶσαι;» «Ἐδῶ εἶμαι, ἐδῶ! ἀκούσαμε ἀπὸ μακριὰ νὰ πάντῃ ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς Λάλας ἔφτασε! Ἄ! νὰ δῆς ἀνθὸς ἀπὸ λειμονιές ποῦ ἔκοψα, πάτερ Θεοδόσιε, καὶ νὰ μὴν τὸ πιστεύῃς! Τόσο φρέσκοι καὶ μυρωδάτοι εἶναι! Μεσάνυχτα εἶναι καὶ μοσχοβολοῦν σὺν νὰ τοὺς βλέπῃ ὁ ἥλιος! Μᾶζερε καὶ τριαντάφυλλα καὶ μενεξέδες καὶ γαρύφαλλα γιὰ νὰ στολίσω πὼς καλὰ τὸ φτωχικὸ τῆς ἀρραβωνιαστικῆς μου!» Καὶ μετὰ τὰ λόγια αὐτὰ εὐρέθηκα σιμὰ μας καὶ, χωρὶς νὰ προσφτάσουμε νὰ τοῦ πούμε τίποτε, ξακολούθησε: «Κυτᾶξτε τὰ λουλούδια μου τί ὡμορφα ποῦ εἶναι! Κυτᾶξτε τοὺς ἀνθὸς τῆς λειμονιᾶς τί χάρη ποῦ τὴν ἔχουν! Τοὺς ἔκοψα, ξέρετε, ἀπὸ τὸ περιβόλι τοῦ φίλου μου, τοῦ παρέρου μας! Οἱ λειμονιές του εἶναι μετὰ ὄνομα στὸ χωριὸ καὶ τὲς

φυλάει σὺν νᾶναι ἀγαπητικῆς του! Ὅταν τὲς σίμωσα, τὸ μαντρόκυκλό του ἄρχισε νὰ γανγίξῃ δαιμονισμένα — ἀκούσατε τὲς φωνές του βέβαια, ἀφ' οὗ διὸ βήματα εἶναι μακριὰ τὸ κοιμητήρι...» «Δὲν ἀκούσαμε τίποτε», ἀποκρίθηκε σοβρᾶ ὁ πάτερ Θεοδόσιος. «Περίεργο πρᾶμα! μονολόγησε ὁ Βασιλάκης. Ὅτε σὺ, Σταμάτη μου;» «Ὅτ' ἐγὼ», ἀπάντησα παραξενευμένος. «Ἄλλόκοτο καὶ τοῦτο! ψιθύρισε. Ποῦ εἴχετε τὸ νοῦ σας, καλέ; Μὲ τοὺς πεθαμένους κουβεντιάζετε; Ἄς ἦναι! Τὸ λοιπὸν ποῦ λέτε γανγίξε σὺν λυσισαμένο — περίεργο νὰ μὴν τᾶκούσετε! — τὸ σκυλὶ τοῦ παρέρου μας καὶ χούμισε ὄχι! νὰ με καταξοχίσῃ, ἀλλὰ σὺν νὰ μυρσίτηκε γιὰ τὴν ἐρὸ πρᾶμα ἤθελα τὰ λουλούδια καὶ τοὺς ἀνθὸς τῆς λειμονιᾶς, ἄρχισε νὰ μοῦ γλύφῃ τὰ δάχτυλα, ποῦ τοὺς ἔκοψαν καὶ νὰ γουγουρούζῃ σὺν νὰ τὸ εὐχαριστοῦσε ἡ κλειδιά, ποῦ ἔκανα τοῦ ἀφέντη του! Κ' ἐγὼ, καλόκαρδος, σὲ κάθε κλωνάρι ἀνθισμένο, ποῦ ἔκοβα τραγουδοῦσα καὶ ὅλα:

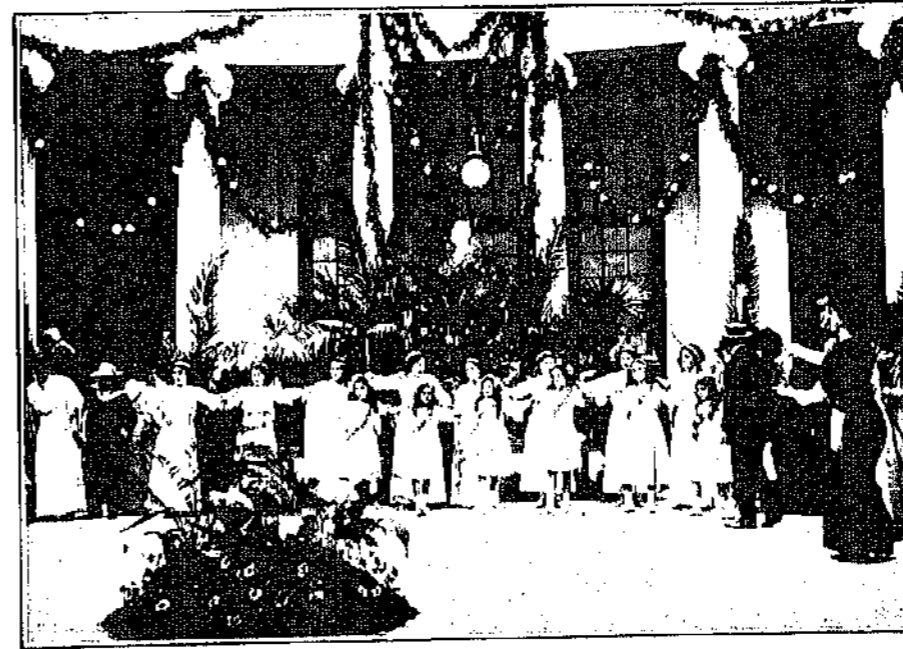
Κόβω λειμονιᾶς ἀνθὸ
Γιὰ νὰ σὲ στεφανώθῃ,
Λάλα μου μου καλή,
Λειμονιᾶς τρυφερή!

Θᾶκούσατε βέβαια τὸ τραγοῦδί μου — ἔ! πάτερ Θεοδόσιε; ἔ! Σταμάτη μου; Πῶς; ὄχι; δὲν τᾶκούσατε! Ἄλλόκοτο πάλαι καὶ τοῦτο! Ὡς καὶ τὰ ἑκατομμύρια μαμουδία, ποῦ τρίζανε στὸ περιβόλι τοῦ παρέρου μας βουβαθῆσανε στὸ ἄκουσμά του, καὶ σεῖς θεοκούφοι ἦσατε; Ἄς

εἶναι! Ἐλα! πάμετε τώρα γλήγορα στὸ σπίτι τῆς Λάλας μου θάνησῃ πολὺ, γιὰ τὴν παραγγῆσαμε!...» Κ' ἔτσι ξεκινήσαμε γιὰ τὸ μνήμα τῆς ἀρραβωνιαστικῆς του συλλογισμένος ὁ παππᾶς, ξυπασμένος ἐγὼ καὶ καλόκαρδος ὁ Βασιλάκης, καὶ τραγουδοῦσε τώρα μεθυσμένος ἀπὸ ἔρωτα μετὰ ἀηδονήσια φωνή:

Λάλα μου καλή,
Λειμονιᾶς τρυφερή!

Ἔτσι φτάσαμε στὸ κατοικητήρι τῆς ἀρραβωνιαστικῆς του. Ὁ Βασιλάκης τότε πρῶτα-πρῶτα σκόρπισε κατὰ τὸ φρέσκο μνήμα τοὺς μενεξέδες καὶ τὰ τριαντάφυλλα καὶ τὰ γαρύφαλλα κ' ἔλεγε: «Στολίσω, Νερᾶδα μου, τοῦτα τὰ ἡμέρα λουλούδια, τὰδελεφάνια σου! Στὸν κόρφο σου σπασμένα θὰ ξαναπάρουνε τὴν Ἀπριλιάτικὴ τους χάρη καὶ τοῦ Μαγιοῦ τὲς εὐωδιές ἐσὺ τοὺς εἶσαι, ἐσὺ μοῦ εἶσαι ἡ παναίωτια ἄνοιξι, ἀμάραντέ μου κρίνε!» Ἐπειτα μᾶς εἶπε βιαστικὰ: «Φέρετε τὲς δάφνες τώρα νὰ πλέξω τὰ στεφάνια!» Τότε μονάχος ἐγὼ τοῦ ἴδωκα τὰ δαρνόκλαδά μου. «Καὶ τὰ δικὰ σου, ποῦ εἶναι, πάτερ Θεοδόσιε;» ρώτησε ἀνυπόμονα ὁ Βασιλάκης: «Ἐδῶ εἶναι, τέκνον μου, τοῦ ἀπάντησε ταραγμένος ὁ παππᾶς μας. Ἀλλὰ δὲν ἔβλεπα καλὰ, παιδί μου, κ' ἔκοψα, βλέπεις — συγχώρεσέ με! — ὅλο κυπαρίσσοκλαδά κ' ἰτιάς κλωνάρια!» Ἄσε νὰ τὰ φρετέψουμε ἐδῶ γύρω στὸ ἀθόρυβο σπιτάκι τῆς Λάλας σου ἐγὼ καὶ ὁ Σταμάτης, καὶ σὺ πλέκε τὰ στεφάνια σας!...» Ὁ Βασιλάκης τότε δὲν εἶπε γοῦ καὶ ἄρ-

Ο ΧΟΡΟΣ "ΠΕΝΤΟΖΑΛΗ".

έμισοφρότιζε διελό λυχνάρι και, όταν έκαρφώθηκε το μάτι μου εκεί, ξζωντανέψτε ή φαντασία μου, έτρεμαν τα χείλη μου και ή καρδιά μου άρχισε να βιάζει τα στήθη μου. Βίξε την άρχήν είδα δύο σκιάς να χειρονομοούν και, όπως μου έφάνηκε ή μία σάν μεγαλοποιημένη εικόνα του Σταμάτη, δια μιάς έμαγνητίσθηκα από την ανάμνησαν των στεφανωμάτων της Πειθαμένης του, και είδα να ξεδιπλώνεται πιστά γύρω εκεί εις το ταπεινό καλυβάκι όλη ή γλυκύπικρη ιστορία, που μου διηγήθηκε ο φίλος μου χωρικός. Κ' έβλεπα τώρα καλή, κ' έθαύμαζα πώς δέν το είδα τόσην ώραν, το φτωχικό του Βασιλάκη και της Λώλας της λωλής στημένο εις την μέσην από φιλόδοξα περιποιημένο κρησάρκι, όπου άνθίζαν τριανταφυλλίες και μενεξέδες και γαρσίφραλλα και κρήνοι γεμάτοι ζώην και χαράν προστατευόμενοι υπό την σκιάν πανύψηλου και φρονιτώου κυπαρισσιού και μεγαλόκλαδης και λυγερής ίτιάς. Και εις το θέαμα των δύο τούτων δένδρων έθαύρησα πώς τώρα έβλεπα, φώς φανερό, και τον μακάριον και μακαρίτην πότερο Θεοδόσιον με γενειάδα, που άγγιζε το χώμα να φυτεύη γονατισμένος εις το φτωχικό της Λώλας της λωλής τον κλάδον του κυπαρισσιού, που έκοιπε από το μνήμα της αγαπημένης παππαδιάς τον, έν ή συγχρόνως ο Βασιλάκης του έπλεκε τα στέφανα του γάμου με τες μικροδιάφνες, που του έφερε από το κοιμητήρι ο Σταμάτης και με τάνθολέιμνα, που έμάζεψε αυτός. Και τώρα πιά — αδύνατον, αδύνατο να ήτον πλάνη! — άκουα και το τραγούδι, που έφυλλε ο γαμπρός του στεφανιού το πλέξιμο και όλο έβόλζε σταυτιά μου το διστύχο.

Πλέχοι λεύμονιάς άνθω
Γιά να σέ στεφανωθώ!

Και άκουα τώρα και την φωνήν του Σταμάτη, που έκρατούσε καλόκαρδος το λσο του γαμπρού, και όπως άπέλητα άρχίνησα κ' έγω βραχνά και ξεκομμένα να τραγουδω μαζί των, έθαυροόσα πώς ή αδύνατη φωνή μου ήτον του γέροντα του πάτερ Θεοδόσιου φωνή κ' ενόμιζα πώς έβλεπα και τα ίερά του χείλη να κινούνται συγκινητικά, έν ή τα χέρια του τρειμουλιαστά εξακολουθούσαν να φυτεύουν τον κλάδον του κυπαρισσιού στο φτωχικό της Πειθαμένης νύμφης. Και όσο έτέλειωσε το πλέξιμο των στεφανιών, τόσο στο πλάι του γαμπρού μου έφαινετο πώς μία τέταρτη σκιά, σάν λευκοφόρα παρθενιά, άνέβαινε από του τάφου της τά βάθη σάν άγγελος, που κατεβαίνει από του παραδείσου την καρδιά. Και σάν να έποθοόσε και το φεγγάρι εκείνου του μεσονυχτιού με τες ακτίνες του τες μαγικές να ζωδέψη με περιπίθειαν το παρθενικό μέτωπο της Πειθαμένης, μόλις ή έπανα-

στατημένη φαντασία μου την άνέσταινε πεντάμορφη έμπρός μου, έπέρασε και αυτό το ήθος, που έμενα, και άσημένο χρώμα τότε άελάωθηκε στο φτωχικό του Βασιλάκη, και σάν κρήνος άμυδαλωτός ξεφανερώθηκε απέναντί μου όλη ή χάρις εκείνης της Νύμφης της άνύμφευτης. Και τότε και κάποιος άηδονάκι από τα βιάθη του κοιμητηριού σάν να το έξάρνισε του φεγγαριού το φώς άρχίνησε να γλυκοκαλείδη και ή μελιστάλακη φωνή του μου έφαινετο της Λώλας όμιλία της λωλής σάν να έλεγε του πάτερ Θεοδόσιου πώς είναι ώρα πλέον να την στεφανώσω με τον Βασιλάκη της. Και τώρα άκουα και του παππά το «Ήσαία χόρευε» κ' έβλεπα καταχλωμον από συγκίνησιν και τον Σταμάτη να ζευγαρώνη τά στεφάνια των νυμφίων και να καταρώγη με ματιές γεμάτες άφοσίωσιν και λατρείαν τα μάτια της άθώφας παρθένας, που έφεγγαν σάν τον Άγγελον και έσπιθοβολούσαν σάν την Πούλεια από άνέκφραστην χαράν ως να του έλεγαν με την μυστηριώδη των έκφρασιν: «Εύχαριστώ, καλόγνωμε κομπάρε μου!» Και με το «Ήσαία χόρευε» έθαυροόσα πώς χοροπηδούν λεβέντνια και αι τέσσαρες ξεκίνα σιαί, και μου έφαινετο πώς και όλο το χωριό έδιασκεδάζε και αυτό βαλόκαρδο μαζί τους και άκόμη πώς και από το πλαγιό το κοιμητήρι έβγήκαν οι νεκροί από τα μνήματά τους κ' έχόρευαν και αυτοί για να έφρτίσουν μιάς πολυαγαπημένης αδελφούλας των τα στεφανώματα. Και όταν έτέλειωσε ο παππάς του γάμου το μυστήριο και άρχίνησαν πρόθυμα τα τρώουν και να πίνουν τα κουφέτα και το κρασί, όπως μου ειχε ιστορήσει ο Σταμάτης, δύο μαζί εικόνας έπασαν εις τον καθρέφτην της ψυχής μου και δέν γνωρίζω άκόμη ποιά από τας δύο ήτον ή άληθινότερη, και όσο διαφορετικά μου έφαινοντο και αι δύο και όσο ή μία ήτον πλάνη της φαντασίας μου και ή άλλη πιστή άντιγραφή πραγματικότητας, τόσο έπίστανα πώς και αι δύο μαζί άσύγκριτα έταίριαζαν και πρώτην φροάν εις την ζωήν μου είδα πώς είναι ένα και το αυτό ή όπτασία ή άσύλληπτη και ή χειροπιαστή πραγματικότης. . . Εκεί λοιπόν που μου έφαινετο πώς έφρωγαν και έπιναν ή νύφη και ο γαμπρός άχώριστοι με τον παππά και τον Σταμάτη και με το φραγοπότι εύθυμοι και μισομειθυμένοι άρχίνησαν σιγά-σιγά να τραγουδοούν και οι τέσσαρες και νάντηξη σταυτιά μου το τραγούδι:

«Σπιτάλια να βουλιάζετε
Γιατροί να τραλαθήτε,
Που έχετε την άγάπη μου
Και μου την τρανεύετε»

μου έφαινετο συγχρόνως ότι αι τέσσαρες ξεκίνα εύτυχίες σκιάς ήσαν μονάχα δύο δυστυχημένοι

ζωντανοί που, χρόνια τώρα, δια ήσαν και νεκροί, άν δέν εγλύκαινε τα μαρτύρια του βίου των ή όπτασία της σκιάς της Πειθαμένης των που έστέκετο στού καθένος το πλάι σάν βασίλισσα αίωνια της καρδιάς των και τους έκανε ή ιδανική μονάχα παρουσία της να χαίρονται την άχαριν ζωήν, να τρώγουν και να πίνουν και να τραγουδοούν του έρωτος την παντοδυναμίαν και την άνέκφραστην απόλαυσιν και να αισθάνωνται βαθύά ότι μαζί των χαίρεται τα νειάτά της και τρώγει και πίνει και τραγουδάει του έρωτος την παντοδυναμίαν και την άνέκφραστην απόλαυσιν και ή Πειθαμένη των, ή Λώλα ή λωλή που πάντα ζή και βασιλεύει εις τα κατακαυμένα φυλλοκάρδια των... Και όπως με την βοήθειαν του φεγγαριού έκύταξα ζηλότυπος τον φίλον μου Σταμάτη με τον κομπάρου του μαζί σάν να

εδρίσκωνται εις έκστασιν πραγματικώς έρωτικής ήδυπαθείας έμπρός εις την πεντάμορφη σκιάν της Πειθαμένης, έγύρισα σάν μεθυμένος από λαγγείαν έρωτος το μάτι μου εις όλην την έκτασιν του μαγικού χωριού εκείνην την μυστηριώδη στιγμήν, και σάν να έποθοόσα άκράτητα, χωρίς ποτέ να το κατορθώνω, να άγκαλιάσω και έγω ο άμμοιρος, μίαν φροάν μονάχα, την όμορφη της φύσεως και νάκολαύσω με φιλιά ήδονιά το παναρχμόνιο κορμί της και σάν να μου έφαινετο πώς ήσαν δνείρο σκιάς οι ύψηλοί μου κόθοι, έκάρφωσα πάλαι περίλυπος το μάτι μου κατά το φτωχικό της πειθαμένης Λώλας και, πριν να φύγω, άπελισμένος έψηθύρισα: «Άς ήμουν άχ! κ' έγω ο Βασιλάκης της! άς ήμουν τουλάχιστον Σταμάτης!...»

3. 1. 911 Άλεξάνδρεια

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ

ΟΙ ΥΠΟΚΡΙΤΑΙ

— ΔΙΗΓΗΜΑ —

Η στρατηγίνα Μάρθα Πετρόβνα Πετσόνκη, δέκα χρόνια πλέον εξασκούσα την όμοιοπαθητικήν, μίαν Τρίτην του Μαΐου δέχεται εις το μελετητήριόν της άσθενείς. Έμπρός της, έπάνω εις ένα τραπέζι ύπάρχει θεραπευτική και λογαριασμοί φαρμακείων όμοιοπαθητικής. Εις τον τοίχον, μέσα εις χρυσά πλαίσια με υαλοκίνακας, κρέμονται έπιστολαί κάποιου διασημοτάτου κατά την γνώμην της Μάρθας Πετρόβνας και μάάλιστα μεγάλου Ιατρού όμοιοπαθητικής της Πετροουπόλεως, και κρέμεται προσωπογραφία του πατρός Άριστάρχου, εις τον όποιον ή στρατηγίνα χρεωστέι την σωτηρίαν της με την άπάντησιν της όλεθρίας άλλοπαθητικής και την γνώσιν της άληθείας. Εις τον προθάλαμον καθονται και περιμένουν οι άσθενείς κατά το κλειστόν χωρικό. Όλοι αυτοί, εκτός δύο τριών, εινε άνυπόδητοι, έπειδή ή στρατηγίνα διατίσσει ν' άφίνουν τα βρωμερά ύποδήματά των έξω. Η Μάρθα Πετρόβνα ειχε δεχθή πλέον δέκα πάσχοντας και εκάλει τον ενδέκατον.

— Γαβρίλης Γρούζδ.

Άνάγει ή θύρα και άντί του Γαβρίλη Γρούζδ εισέρχεται εις το γραφείον ο Ζαμουχρίσσην, ο γείτων της στρατηγίνας, γαιοκτημών από εκείνους, που έχασαν την περιουσίαν των, ένα μικρό γερόντιον με ξινισμένα ματάκια και με κασκόντον εγγενών υπό μάλης. Τοποθετεί το ραβδί του εις την γωνίαν, πλησιάζει προς την στρατηγίναν και, σιωπών γονυστετεί έμπρός της.

— Τί κάμνετε τί κάμνετε, Κοσμά Κοσμίτς! — Είπε διαμαρτυρομένη ή στρατηγίνα. — Προς Θεού!

— Ένόςφ είμαι ζωντανός — δέν θα σηκωθώ! — λέγει ο Ζαμουχρίσσην άσπαζόμενος σφικτά την χειρά της. — Άς ίδη όλος ο κόσμος την γονυκλισίαν μου, άγγελε φύλακα ήμών, εύεργέτα της άνθρωπότητος! Άς ίδη ποία εινε ή εδεργέτις θεά, που μου έχάρισε την ζωήν, που μου έδειξε τον άληθινόν δρόμον και έφώτισε το λογικόν μου το σκοτεινόν, έμπρός εις την θεάν αυτήν είμαι έτοιμος όχι μόνον εις γονυκλισίαν, αλλά και εις πύρ, θεραπέυτρια ήμών θαυματουργέ, μήτερο χηρών και όρφανών! Έγίνα καλά! Άνεστήθηκα, γόησσα!

— Χαίρω . . . χαίρω πολύ . . . Ψιθυρίζει ή στρατηγίνα, κοκκινίζουσα από εύχαρίστησιν. — Είνε τόσοσ εύχάριστον πράγμα να τ' άκούη κανείς . . . Καθήσατε, παρακλιώ! Και έισαθε τόσοσ βαρειά άρρωστος την περασμένην Τρίτην!

— Πάρα πολύ άσχημα! Φύκη να το ένθυμηθ ή κανείς! — λέγει ο Ζαμουχρίσσην καθήμενος. — Εις όλα τα μέλη και τα όργανά μου, ειχα ρευματισμούς. Όκτώ χρόνια έπαιδεύθηκα, ήσυχία δέν ειχα . . . Ούτε μέρα, ούτε νύκτα, εύεργέτη μου! Μ' έκουράρισα και Ιατροί και στούς καθηγητάς του Καζάν έπήγα, και σέ διάφορες λάσπες έγιατρεινόμουν και νερά ήπια και τί θέλεις και δέν έδοκίμασα. Από αυτούς τούς γιατρούς άλλο από κακό δέν είδα. Μου έδιωξαν την άρρώστια μου προς τα μέσα . . . προς τα μέσα όμως μου την έδιωξαν, όχι προς τα έξω — ή έπιστήμη των δέν ήτον άρκετή . . . Χρήματα μονάχα θέλουν να πέρνουν, οι κακούργοι, όταν όμως πρόκειται για το άγαθόν της άνθρωπότητος — καρφι δέν τούς καίγεται. Σου γράφει εκεί

καμιά χειρομαντεία και σὺ πιέτηνε. Δολοφό-
νοι τελοσπάντων. Ἄν δὲν ἦσο σύ, ἄγγελέ μας,
ἐγὼ θὰ ἤμωνα πεθαμένους. Ὅταν ἔφραγα ἀπὸ
ἐδῶ τὴν περασμένη Τρίτη, ἔφραγα μιὰ ματιά
σὰ χατάκια, ποὺ μοῦ εἶχε δώσει τότε και
εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου: — Ἴὲ ἀφέλεια μπορεῖ νὰ
προκῆψῃ ἀπ' αὐτὰ; μήπως αὐτὰ τὰ ψυχολάκια,
ποὺ μόλις φάνονται θὰ μισορέσουν νὰ θερα-
πεύσουν τὴ μεγάλη μου, τὴ γηρασμένη μου
ἀρρώστεια;» Συλλογίζομαι ὁ δύσπιστος και χα-
μογελῶ, μόλις ὅμως ἐπῆρα ἓνα χατάκι — στὴ
στιγμὴ! σὰν νὰ μὴν εἶχα ἀρρωστήσει ποτέ μου
ἢ σὰν νὰ μοῦ ἔβγαλε κανεὶς τὴν ἀρρώστεια
ἀποπάνω μου μὲ τὸ χέρι. Ἡ γυναῖκά μου τρέ-
βει τὰ μῆτια της και δὲν τὸ πιστεύει: — «Ἐρε
σὺ εἶσαι, Κοσμᾶ;» μοῦ λέγει.

— Ἐγὼ εἶμαι, — τῆς λέγω. Κ' ἐγονάτισα
κ' οἱ δύο μας μπροστὰ στὶς εἰκόνες κ' ἀρχίσαμε
νὰ παρακαλοῦμε γιὰ τὸν ἄγγελό μας: «Δόσε
της, Θεέ μου, ὅτι ἔχομε στὴν καρδιά μας!»

Ὁ Ζαμουχρῖσσην σκουπίζει μὲ τὸ μαντήρι τὰ
μῆτια του, σηκώνεται ἀπὸ τὴν καθέκλα και
ἐκδηλώνει τὸν σιοπὸν νὰ κλῖνῃ ἐκ νέου τὸ
γόναυ, ἀλλ' ἡ στρατηγίνα τὸν συγκρατεῖ και
τὸν καθίζει.

— Μὴν εὐχαριστῆ ἔμένα! — λέγει κοκκινί-
ζουσα ἀπὸ συγκίνησην και προσβλέπουσα μὲ
θναυμασμὸν τὴν εἰκόνα τοῦ πάτερ-Ἀριστάρχου. —
Ὅχι ἔμένα! Ἐγὼ δὲν εἶμαι παρὰ εὐπειθὲς
ὄργανον... Εἶνε θαῦμα πραγματικῶς! Χρόνιος,
ὀκτῶ χρόνων ρευματισμὸς μὲ ἓνα μονο χάλι
στροφολόχο!

— Εἴχατε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ δώσετε
τρία χάλια. Ἄπ' αὐτὰ τὸ ἓνα τὸ ἐπῆρα κατὰ
τὸ γεῦμα — και διὰ μιᾶς! Τὸ ἄλλο τὸ βράδυ
και τὸ τρίτο τὴν ἄλλη μέρα, — ἀπὸ τότε οὔτε
ἦτον οὔτε φάνηκε! Νὰ πῆς ποὺ μ' ἐκέντησε
πουθενά! Καὶ ἐτοιμάσθηκα πιά ν' ἀποθάνω,
τοῦ γουῦ μου ἔγραψα στὴ Μόσχα νὰ ἔλθῃ! Ὁ
Θεὸς σὰς ἐφώτισε! Τώρα νάμαι, περπατῶ, και
σὰν νὰ βρίσκομαι στὸν παράδεισο... Τὴν
περασμένη Τρίτη, ποὺ ἤμωνα ἐδῶ, ἐκούτσαινα,
και τώρα λαγὸ μπορῶ νὰ πιάσω στὰ πόδια...
Ἐκατὸ χρόνια ἀκόμα μπορῶ νὰ ζήσω. Τὸ κακὸ
μονάχα εἶνε — ἡ ἐνδεια. Ἐχεις τὴν ὑγεία σου,
εἶ νὰ τὴν κάμης ὅμως τὴν ὑγεία σὰν δὲν ἔχεις
νὰ ζήσης; Αἱ ἀνάγκαι μὲ κατέβαλαν περισσότερο
ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια... Ἄς πάρωμε ὡς παρά-
δειγμα τὸ ἐξῆς:... Εἶνε τώρα ἐποχὴ, ποὺ πρέπει
νὰ σπεύρωμε βρώμη και πῶς νὰ σπεύρης ἀφοῦ
σοῦ λείπει ὁ σπόρος; Ἐπρεπε νὰγοράσω, χρήματα
ὅμως... Ἴὲ χρήματα ἔχομε μεῖς — εἶνε γνωστὸν.

— Ἐγὼ σὰς δίνω βρώμη, Κοσμᾶ Κοσμῖς...
Καθίσατε, καθίσατε! Μοῦ ἐκάμετε τόσην χα-
ράν, τόσην εὐχαρίστησιν μοῦ ἐπροξενήσατε, ὥστε
ὄχι σεις, ἐγὼ πρέπει νὰ σὰς εὐχαριστήσω...

— Χαρά μας! τί ἀγαθὲς ψυχὲς ποὺ ἔπλασεν
ὁ Θεός! Χαρήτε μάτουσα βλέπουσα τὰς καλὰς
πράξεις σας! Ἐμεῖς ὅμως οἱ ἁμαρτωλοὶ τί βλέ-
πομε γιὰ νὰ χαροῦμε... Μικροὶ ἄνθρωποι, μι-
κρόψυχοι, ἄχρηστοι... μηδαμνοὶ... τὸ ὄνομα
μονάχα, ποὺ εἶμεθα εὐγενεῖς, ὑπὸ ὀλικήν ὅμως
ἐποίησαν εἶμεθα μουζικαὶ, και χειρότεροι μάλι-
στα... Κατοικοῦμεν εἰς σπῖτια πέτρινα, μόνο
πρὸς τὸ θεαθῆναι, γιατί ἡ στέγη των τρέχει...
Γιατί δὲν ὑπάρχουν χρήματα γιὰ σανίδια.

— Ἐγὼ σὰς δίνω σανίδια, Κοσμᾶ Κοσμῖς.

Ὁ Ζαμουχρῖσσην ζητεῖ ἀκόμη ἀγελάδα, συ-
στατικὴν ἐπιστολὴν διὰ τὴν κόρην του, τὴν
ὀποῖαν σκοπεῖ νὰ σταλῇ εἰς τὸ παρθεναγω-
γεῖον και... συγκεκινημένος μὲ τὰς ἀγαθοεργίας
τῆς στρατηγίνας, ἀπὸ ἐκχειλίθησιν αἰσθημάτων,
ὀλολύζει μὲ ἀναφυλλητό, ξαρόνει τὸ στόμα και
χώνει τὸ χέρι εἰς τὴν τσέπην διὰ νὰ λάβῃ τὸ μαν-
τήλι του... Ἡ στρατηγίνα βλέπει πῶς μαζί μὲ
τὸ μαντήλι βγαίνει ἀπὸ τὴν τσέπην του ἓνα κόκ-
κινο χαρτί και πέφτει ἀθορύβως εἰς τὸ πάτωμα.

— Εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα δὲν θὰ τὸ λησμο-
νήσω... ἠμιθύριζε ὁ Ζαμουχρῖσσην. — Ὁ ἀρήσω
παραγγεῖα και στὰ παιδιά και στὰ ἡγόνια μου
νὰ μὴ λησμονήσουν... εἰς γενεὰν και γενεὰν...
Νά, παιδιά μου, αὐτὴ εἶνε ἐκεῖνη, ποὺ μὲ ἔσωσε
ἀπὸ τὸν θάνατον, ἡ ὀλοία...

Συνοδεύουσα τὸν πάσχοντά της ἐπὶ στιγμὴν
ἡ στρατηγίνα μὲ τὰ μῆτια γεμάτα δάκρυα, γυρί-
ζει και κοιτάζει τὸν πάτερ Ἀριστάρχον, ἔπειτα
μὲ βλέμμα θωπευτικὸν και εὐλαβὲς παρατηρεῖ τὸ
φαρμακεῖον, τὴν θεραπευτικὴν, τοὺς λογαρια-
σμούς, τὴν πολυθρόναν, εἰς τὴν ὀποῖαν πρὸ μικροῦ
μόλις ἐκάθητο ὁ ἐκ τοῦ θανάτου παρ' αὐτῆς σω-
θεὶς ἄνθρωπος και τὸ βλέμμα της πλῆτει ἐπὶ τοῦ
χαρτίου, τὸ ὀποῖον εἶχε πέσει ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ
πάσχοντος. Ἡ στρατηγίνα ἐσῆκασε τὸ χαρτί, τὸ
ἐξεδίπλωσε και βλέπει μέσα τρία χατάκια, τὰ
ἴδια ἐκεῖνα χατάκια, τὰ ὀποῖα τὴν περασμένην
Τρίτην εἶχε δώσει εἰς τὸν Ζαμουχρῖσσην.

— Εἶνε τὰ ἴδια... — ἐπιθύρισε διαποροῦσα
ἡ στρατηγίνα. — Καὶ τὸ χαρτί αὐτὸ εἶνε τὸ
ἴδιο... Οὔτε κὰν τὸ ἀνοῖξε! Ἴὲ ἐπῆρε λοιπὸν
τότε; Περὶστρον... Νὰ μ' ἐγέλασε τάχα;

Και τὴν ψυχὴν τῆς στρατηγίνας, πρώτην ἡδη
φορὰν κατὰ τὸ διάστημα τῆς δεκαετοῦς ἐξασκή-
σεως τῆς ὀμοιοπαθητικῆς θεραπείας της, ἤρχισε
νὰ καταλαμβάνῃ ὀποψία... Καλεῖ τοὺς ἀκο-
λοῦθους ἀσθενεῖς και ὀμιλοῦσα μετ' αὐτῶν
περὶ ἀσθενειῶν παρατηρεῖ ἐκεῖνο, τὸ ὀποῖον
ἀπαρατηρήτως προσέβαλε τὴν ἀκοήν της. Οἱ
ἀσθενεῖς, ὅλοι μέχρις ἐνός, ὡς νὰ ἦσαν συνεν-
νοημένοι, κατ' ἀρχὰς τὴν ἐδοξολόγουν διὰ τὴν
θναυμασίαν θεραπείαν, τὴν ἐθαύμαζον διὰ τὴν
ιατρικὴν σοφίαν της, ἐξύβριζον τοὺς ἱατροὺς
ἀλλοπαθητικοὺς και ἔπειτα, ὅταν αὐτὴ ἤρχιζε

νὰ κοκκινίξῃ ἀπὸ τὴν συγκίνησην, προσέβαινον
εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῶν ἀναιγκῶν των. Ὁ ἓνας ζητεῖ
ὀλίγη γῆ γιὰ νὰ σπειρῇ, ὁ ἄλλος κωσάξυλα,
ὁ τρίτος τὴν ἀδειαν νὰ κνηγήσῃ εἰς τὰ δάση
της κ.τ.λ. Αὐτὴ κοιτάζει τὴν ἀβολὸν και καλό-

καρδον φυσιογνωμίαν τοῦ πατρὸς Ἀριστάρχου,
ὁ ὀποῖος τῆς εἶχεν ἀποκαλύψει τὴν ἀλήθειαν,
και νέα ἀλήθεια ἀρχίζει νὰ τῆς ἐκμυζᾷ τὴν
ψυχὴν. Κωσὴ ἀλήθεια, ἐπὸδυνος...
Τὶ πονηρὸς ποὺ εἶνε ὁ ἄνθρωπος!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΣΕΧΩΦ
[Ἐκ τοῦ ρωσικοῦ. — Μεταφρ. ΑΓΛΩ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ]

ΤΟ ΜΟΙΡΩΣΙ ΤΗΣ ΑΡΝΑΣ

Στὴν ἀδερφὴ τοῦ Πόνου

Ἄ δὲ μπορεῖς παρὰ νὰ κλαῖς τὸ δαίλι
Τοὺς ζωντανούς τὰ μῆτια σου ἄς θρηνησοῦν
Θέλου, μὰ δὲ βολὰ νὰ λησμονήσουν. — M.

- Ὁρακαλή, καλοὶ μου χωριανοί!
Τῆς Ἀρνας τὸ γιοφύρι ποῦθε βγαίνει;
Δῶθε βγαίνει;
Πέτε μου, ἂν εἴστε χριστιανοί,
Δῶθε βγαίνει;
— Ναισκα, Κυρά μὰ σκοτεινὴ,
Λένε, κὶ ἀγύριστη εἶναι ἡ στράτα,
Ἄσβολωμένη
Καὶ δὲ βγαίνει.
— Ἐγὼ τὸν πόνο μου κερὶ,
Καὶ τὴν ὀπομονή μου ἔχω λυχνάρι,
Κ' ἔχω ἓνα νεῖό, λεβέντη παληκάρι,
Στὸ Ἀρνητοχώρι ἀντίπερα κἀκαρτερεῖ,
Καὶ μὲ προσμένει.
Ποῦθε βγαίνει;
Δῶθε βγαίνει
Τῆς Ἀρνητιάς τὸ ρέμα, χωριανοί;
Πέτε μου, ἂν εἴστε χριστιανοί,
Δῶθε βγαίνει;
— Μεταχαρᾶς! Μεταχαρᾶς σου!
Μὰ ὥστόσο λίγο πέρα, πιδ μπροστά σου,
Πιδ ἐμπρός, πιδ πίσω, γύρο σου,
Πιδ πέρα,
Πέρα ἀπὸ κάποιο διάστημα,
Σὲ κάποια σφαῖρα,
Σὲ κάποια Σιδερόπορτα ἀκατάλυτη,
Ἀκαίμητος ὁ Δράκοντας
Βιγλίζει ὁ Μονομάτης
Καὶ ὀλαγρυπνεῖ.
— Κὶ ὀλαγρυπνεῖ, ἀγρυπνεῖ και μὲ προσ-
[μένει;
— Ὡ, πῶς, ὀμιμένανε θὰ ἀκαρτερεῖ!
Ξέμεινα, ξέμεινα ἢ φουρτουνιασμένη,
Τὴ στράτα δεῖχτε μου και μὲ προσ-
[μένει.

[1910]

- Καὶ ὀλαγρυπνεῖ, Κυρά, μὰ τὸ σκοτάδι,
Μὰ τὸ σκοτάδι τώρα ποὺ σὰς ἔχει,
Μὰ τὴν πίσσα μας,
Μὰ τὸ ἄλλο ποὺ παντοτεινὸ αὔριο θὰ
[σὰς χαρεῖ,
Ποὺ λαίμαργο σὰ ἀρκάγια του σὰς
Σὰς καρτερεῖ... [καρτερεῖ,
— Μὲ ἀκαρτερεῖ εἶπατε; Μὲ ἀκαρτερεῖ;
— Ὡ, πῶς, ὀμιμένανε, θὰ ἀκαρτερεῖ!
Ξέμεινα, ξέμεινα ἢ φουρτουνιασμένη,
Τὴ στράτα δεῖχτε μου και μὲ προσμένει.
— Καὶ οὔτε τὰ ἀχνὰ τὰ μωσκολίβανά σας,
Ποὺ εἰς κάποια καίτε γήινα εἶδωλά σας,
Οὔτε οἱ ροδόχρυσες λαμπάδες,
Ποὺ ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ Προμηθέα τὴν
[ἀγρία φλόγα
Καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ τὸ αἷμα-
[τοξάστραμμα
Δανείξεστε τὸ ἀκοίμητό τους φῶς
Οὔτε κὰν τὸ ἄβρετο τὸ Σιδερόχορτο,
Καὶ ὄχι νὰ εἰπεῖς θνητοῦ βαρεῖα ἢ και
[σφύρα,
Ἐδειλιασαν τὸ φύλακα ποτε ἢ τὴ θύρα...
— Στὸ μαῦρο πόνο μου θὰ τρέξει
Μανταλωμένη κάθε θύρα.
Θὰ ἀναστενάξω και θὰ ἀνοῖξει
Καὶ ἡ Σιδερόπορτα. Μὰ δεῖχτε,
Δεῖχτε τὴ στράτα, χριστιανοί,
Καὶ ἄς εἶναι πίσσα σκοτεινὴ
Καὶ ἄσβολορῆ.
...
— Ζωὴ σὲ λόγου σου, Καλοκυρά!
— Χαρά στὴν τὴ ζωὴ, χαρὰ στὴν τήξη!
— Δέσε μαγνιά και κόμπο στὴν καρδιά,
Τὸν πόνο σου τὸν ἅγιο νὰ βαστήξῃ!
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

τούτου, όταν εφωσμεν τόν σταυρόν, θά ἴδῃτε ὅτι φθορίζουσι περισσότερο τὰ μέρη τῆς βέλου, τὰ ὅποια δὲν κατεπόνησαν τὰ άτομα αὐτά, διότι τὰ προφύλακτον ὁ σπαιρός· ὅπερ δὲν θά συνέβαιεν, ἐάν τὰ ἠλεκτρόνια δὲν ἦσαν ὄντικα¹⁾.

Τὸ αὐτὸ δεκνύει καὶ ὁ ποικιλόχρους φθορισμὸς τῶν ἐντὸς τοῦ σωλήνος λίθων διὰ τῆς προπτώσεως ἐπ' αὐτῶν ἠλεκτρικῶν ἀτόμων²⁾.

Αἱ ἀκτίνες γ ἀποτελοῦσι μόλις τὸ 1/10 τῆς ραδιακῆς ἀκτινοβολίας. Δὲν ἐκτρέπονται διὰ τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου. Ἔχουσι ταχύτητα ἴσην πρὸς τὸ φῶς. Εἶναι ἐντελῶς ἀνάλογοι πρὸς τὰς ἀκτίνας τοῦ Röntgen, ἀλλὰ δεκτικῶς διαδυνάμω-

¹⁾ Ἀριστερῆ ἡ φιάλη ἡ συσκευασθεῖσα μετὰ τῆς περιχοῦσης τοῦ ραδίου, ὅπερ ἐξέπεμπε τὸν νιτὸν δεξιᾶ φιάλῃ ἄνευ νιτοῦ.

τεραι τούτων, καθότι δύνανται νὰ διαπεράσωσι τοῦτον ἕως ἡμίσεως πύχους πάχους.

Καὶ τὰ τρία εἶδη τῶν ἀκτίνων τοῦ ραδίου καθιαιτῶσι τὸν ἀέρα εὐηλεκτραγωγόν, ἀλλοίως λόγοις ἰοντίζουσι τὸν ἀέρα. Ἐάν εἰς φορτισμένον ἠλεκτροσκόπιον πλησιάζωμεν τεμάχιον ραδίου, χάνει ἀμέσως τὸν ἠλεκτρισμὸν του διὰ τοῦ κίτταστάντιος εὐηλεκτραγωγοῦ ἀέρος³⁾.

ΑΝΑΘΥΜΙΑΣΙΣ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΥ

Ἐκτὸς τῶν ἄλλων θαυμαστῶν ἰδιοτήτων, τὸ ράδιον ἐκπέμπει ἐν ἀέριον, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς

¹⁾ Πειράματα σχετικά.
²⁾ Πειράματα πυρκαϊώσεως καὶ φθορισμοῦ λίθων σκληρῶν.
³⁾ Πειράματα σχετικά.

ἐνόμιζον ἀποτελούμενον ἐκ λεπτεπιλεπτοτάτων μορίων αὐτοῦ καὶ ὠνόμασαν ἀναθυμιάσων ἤθησαν δ' εἰς τὴν σκέρην καὶ ὠνομασίαν αὐτήν, ἐκ τοῦ ὅτι παρουσίαζε πάσας σχεδὸν τὰς ἰδιότη- τας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μεταλλῶν. Ἀλλὰ τελευταίως κατορθώσαντες νὰ προσδιορίσωσι τὸ φάσμα καὶ τὸ ατομικὸν βῆρος τῆς ραδιακῆς ἀναθυμιάσεως, ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς στοι- χεῖον, ὡς σῶμα δηλαδὴ ἀπλοῦν, διάφορον τοῦ ραδίου καὶ τὴν ἐκάλεσαν νιτὸν (ἐκ τοῦ λατινικοῦ nitro=λάμπος).

Τὸ νιτὸν, τὸ ἐκ τοῦ ραδίου ἐκπεμπόμενον τοῦτο ἀέριον, δὲν ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν εἰμὴ διὰ διαφόρων πειραμάτων. Ὑπό- κεται εἰς τοὺς νόμους τοῦ Mariotte καὶ Gay- Lussac, ὅπως πᾶν ἄλλο ἀέριον. Μετὰ 4—28 ἡμέρας ἀπὸ τῆς γενέσεώς του, ἀνάλογως τῶν συνθηκῶν, ὕψ' ὡς εὐρίσκειται, μετατρέπεται εἰς ἥλιον—ἐν ἄλλο δηλαδὴ στοιχείον, τὸ ὁποῖον οἱ μὲν Janssen καὶ Lockyer παρατήρησαν φα- σματοσκοπικῶς εἰς τὸν ἥλιον, ὁ δὲ Ramsay ἀνεῦρεν εἰς τινα δοκῆα—καὶ βραδύτερον χάνε- ται εἰς τὸν αἰθέρα· αἱ παρατηρήσεις ἀκριβῶς αὐταῖς ἔφεραν εἰς τὸν μέγαν Ramsay τὴν σκέ- ψιν ὅτι ἡ διαίρεσις τῶν σωμάτων εἰς βαρῆα καὶ ἄβαρῆ εἶναι ἐσφαλμένη. Κατὰ τὴν ἐξέλιξιν του τοῦ νιτοῦ φαίνεται λαμβάνον καὶ τοὺς χαρακτή- ρας ἄλλου τινὸς στοιχείου, τοῦ νέου.

Τὸ νιτὸν ὑπὸ θερμοκρασίαν —65° γίνεται ὑγρὸν ὄχρουν καὶ ἀσθενῶς φωσφορίζον· ὑπὸ δὲ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ὑγροῦ ἀέρος πηγνυται εἰς λάμπρον στερεὸν σῶμα λευκὸν κατ' ἀρχάς, κίτρινον βραδύτερον καὶ εἰς τὸ τέλος πορτο- καλόχρουν.

Ὁ Walter καὶ πολλοὶ ἄλλοι φυσικοὶ παρατή- ρησαν ὅτι πανταχοῦ σχεδὸν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ὑπάρχει ποῦ περισσότερο ποῦ ὀλιγοτέρα ποσότης ἀκτινεργοῦ ἀναθυμιάσεως, προερχομέ- νης ἐκ τῶν ἐν ἐκεῖνῳ ἐγκατεσπαρμένων ἀκτινέρ- γων σωμάτων. Ἀλλὰ παρατηρεῖται ἀφθονος εἰς τινὰς ἱαματικὰς πηγὰς καὶ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτεραν θεραπευτικὴν δύναμιν τῶν μεταλ- λικῶν ὑδάτων. Πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἐν λόγῳ ἀερίου, ἠπόρουσαν πῶς ἦτο δυνατόν πηγὰι οὔτε πολὺ θερμαί οὔτε πολὺ ἐξοχοὶ ὑπὸ χημι- κὴν σύστασιν ὑδάτων νὰ ἔχουσι θαυμαστικὰ θε- ρραπευτικὰ δυνάμεις· καὶ ἀπέδιδον αὐτὰς εἰς τὰ πνεύματα τῶν πηγῶν, (τὰς ναϊάδας ἢ νηρηΐδας, ὡς θά ἔλεγον οἱ πρόγονοί μας), τὰ ὅποια προ- στατεύοντα τὴν κατοικίαν αὐτῶν ἐθεράπευον τοὺς προσερχομένους. Ἐβλεπον ἐπὶ παραδείγ- ματι νὰ θεραπεύονται εἰς τὸ Gastein τόσα χρόνια νοσήματα, ὁμολόγουν ἔλοι τὴν ἐκκλη- κτικὴν ἱαματικὴν δύναμιν τῶν πηγῶν του καὶ ὅμως οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὸν λόγον· ὁπότε μετὰ ἑκατοντάδας ἐτῶν ἀπεδείχθη ὅτι αἱ

περὶ οὗ ὁ λόγος πηγὰι ἔχουσι εἰς τὸ ὕδωρ αὐτῶν 79 μονάδας ἀναθυμιάσεως, δηλαδὴ ἀνώ- τερον ποσὸν πάσης ἄλλης πηγῆς, ἐκτὸς μιᾶς πηγῆς τῶν «Θερμῶν Κουρτζῆ» τῆς Μυτιλήνης.

Ὁ London πρῶτος παρατήρησεν ὅτι τὸ νιτὸν ἔχει μεγίστην ἀντισηπτικὴν δύναμιν. Ἐθεσεν ἐντὸς δύο φιαλῶν πηκτὴν κατόπιν ἐντὸς τῆς ἑτέρας αὐτῶν ἀφῆκε νὰ σχηματισθῇ ραδιακὴ ἀναθυμιάσις· τὴν ἐπομένην ἔχυσε μικρόβια δια- φόρων εἰδῶν εἰς ἀμφοτέρας τὰς φιάλας· ἀλλὰ μετὰ τινὰς ἡμέρας τὰ μὲν μικρόβια τῆς μετὰ νιτοῦ φιάλης ἔχον καταστραφῆ, τὰ δὲ τῆς ἐτέ- ρας φιάλης ἀνέπτυξαν κανονικῶς πληθώραν μι- κροβιακῶν ἀποικιῶν.

Ἐκ τῶν περιεργότερων ἰδιοτήτων τοῦ νιτοῦ εἶναι τὸ ὅτι προσκολλώμενον ἐπὶ τῶν σωμάτων, μετ' οὗ ἔρχεται εἰς ἐπαφήν, καθιστᾷ αὐτὰ προ- σωρινῶς ἀκτινεργά. Τὴν δυνάμιν ταύτην ἀκτι- νέργειαν τῶν σωμάτων ἐκάλεσαν ἐπαγωγικὴν ἀκτινέργειαν. Εἶναι δὲ τόσον ἐντονος πολλῶνα, ἢ ἀκτινέργεια αὐτῆ, ὥστε κατορθοῦται δι' ἐπα- γωγικῶς ἀκτινεργοῦντος βάρβακος νὰ προκα- λῆται δερματίτις ὁμοία πρὸς τὰς ἀπὸ ραδίου.

Δύο βάρβαχοι ἐγκλεισθέντες ὑπὸ τοῦ London ἐντὸς φιάλης, περιεχοῦσης νιτοῦ, κατέστησαν το- σοῦτον ἀκτινεργοί, ὥστε τεθέντες κατόπιν ἐπὶ φωτογραφικῶν πλασίων νὰ φωτογραφηθῶσι διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀκτινεργείας.

Βάρβαχος ἀπορροφῆσας νιτὸν καὶ φωτογραφηθεὶς διὰ τῆς ἰδίας του ἀκτινοβολίας.

Πίετρος ἀπορροφῆσας νιτὸν καὶ φωτογραφηθεὶς διὰ τῆς ἰδίας του ἀκτινοβολίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μέχρι τοῦδε εἶδομεν περὶ τοῦ ραδίου· ὅτι δύναται νὰ παράγῃ διαρκῶς φῶς ὅτι ἀκτινοβο- λεῖ μυθώδη θερμότητα· ὅτι ἰοντίζει τὸν ἀέρα· ὅτι ἀναδίδει συγχρόνως θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἠλεκτρισμῶν· ὅτι μετατρέπει τὴν χημικὴν σύστα- σιν πολλῶν σωμάτων· ὅτι ἐφανέρωσε τὴν μεγί- στην ἐνέργειαν, τὴν ὁποῖαν ἐγκλείει ἡ ἕλη· ὅτι ἀπέδειξε τὴν ὄντικὴν σύστασιν τοῦ αἰθέρος, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ φωτός· ὅτι κατέργησε τὴν θεωρίαν τοῦ ἀγαλλοιάτου καὶ ἀφιδάχτου τῶν στοιχείων—ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲν εἶναι εἰμὴ περίπου τὸ ἥμισυ τῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ ἰδιο- τητῶν. Τὸ ἕτερον ἥμισυ ἀποτελοῦσιν αἱ βιολο- γικαὶ ἰδιότητες τοῦ ραδίου, περὶ τῶν ὁποίων ἕμεις δὲν θά ὁμιλήσωμεν ἐνταῦθα, διότι ἀξί- ζουσι μίαν ὀλόκληρον διήλεξιν.

Ὅστω μελετῶν τις τὰ κατὰ τὸ ράδιον καὶ τὰ περὶ αὐτὸ εὐρίσκειται ἐνθουσιασμένος, διότι τόσα νέα πράγματα μανθάνει καὶ τόσας ἀπορίας κατορθώνει νὰ λύσῃ. Ἀλλ' ὅταν εἰς τὸ τέλος ἀναπαυστήσῃ τὰς ἐκ τῆς μελέτης αὐτῆς προελ- θούσας γνώσεις, βλέπει ὅτι τόσον περισσύτεραι ἀπορίαὶ τῷ ἐγεννήθησαν, ὥστε ἀσυνειδήτως νὰ ἀναφανῆσῃ τὸ τοῦ Σωκράτους· ἐν οἷδα ὅτι αὐδὲν οἶδα, ἐν πράγμα μόνον γνωρίζω, ὅτι δὲν γνωρίζω τίποτε.

Α. Π. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
Ιατρός

τεύχους έναποκεμένον γρηγοράτων. Η άνακοίνωσις του κ. Βέη δημοευθήσεται έν τη «Βυζαντιά», τή έπιστημονικώ όργάνω της Βυζαντιολογικής Έταιρείας.

Τήν 11 Απριλίον όμιλήσων ένάκιον των έκαίρων της Βυζαντιολογικής Έταιρείας και άλλου περισοδού και έλεκτου κόσμου ό κ. Μ. Γούδας περί των μεσαιωνικών χαρταγιάτων πλοίων έν τή Θησαύσει. Τα μνημεία τάναπερόμενα είς τή Βυζαντιακόν ναυτικόν είναι έλάχιστα και τάτα σμικρός σημασίας. Έντεθεν ό,τι τυχόν δύναται να συμβάλλη είς τήν γνώσιν των βυζαντιακόν ναυτικόν πραγμάτων είναι πάντοτε άσπασιός δεκτόν.

Έπί των κίωνων και των τοίχων του Θησαύσει (ός και του Παρθενώνος) παρετήρησεν ό κ. Γούδας πολυάριθμα χαρτάγια πλοίων. Ταύτα είναι λίαν ένδιαφέροντα, καθ' ό έμφριθός και μεμικροτημένως άπέδειξεν ό κ. Γούδας συσχετίους αυτά προς άλλα μνημεία βυζαντιακόν πλοίων και προς τάναπερόμενα έν κειμένους βυζαντιακόν συγγραφέων σχετικώς προς πλοία. Οι χάρτοι, καθ' ός έχωράχθησαν τά πλοία τάτα έν τήν τοίχων και κίωνων του Θησαύσει, είναι των περί τήν Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως. Υπάρχουσι και τινι μεταγενέστερα, αλλά τά πλείστα τούτων είναι μίμησις άρχαιοτέρων χαρταγιάτων. Η άνακοίνωσις του κ. Γούδα, συνοδουμένη άλλως τε υπό πολλών προσβολών φωτοεινών εικόνων, ένεποιήσε βαθύτατην έντύπωσιν είς τούς ένδιαφερομένους κύκλους.

Προσεχώς άνακοινώσεται έν τη Βυζαντιολογική Έταιρεία υπό των κ. κ. Ζολιτα, Κ. Μ. Ράλλη, Γ. Σβορώνου, Θ. Βορέα, Κ. Τριανταφυλλοπούλου, Σπ Βάση, Κ. Β. Κωνσταντοπούλου.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

1 Μαΐου.— Αί σχέσεις μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας θεωρούνται ότι βιώνουν είς βελτίωσιν, λέγεται μάλιστα ότι προσεχώς πρόκειται να επανέλθη ό Γενάρης, παραιτούμενος, είς τήν έν Κωνσταντινουπόλει θέσιν του.—Ο Τουργούτ έτοιμάζει άποφασιστικήν ένθεσιν κατά των Μαλισσόρων.— Είς τήν συνένθησιν Πατριαρχείου και Έκκλησίας προσχωρούν και οι Άρμένιοι.—Ο Βασίλευς θα άναχωρήση διά τήν Αϊτζ-λέ-Μαϊάν κατά τās αρχάς Ιουλίου.—Η Γαλλική έκστρατεία εύρίσκει δυσκολίας είς τή Μορόκκον.— Έντός του πρώτου δεκαπενθήμερου του Μαΐου άποκαθίστανται και τυπικώς αί μεταξύ Ελλάδος και Ρουμανίας σχέσεις άφικνουμένοι έντάθθα του Πρεσβυτου της Ρουμανίας κ. Φλωρέσκου.

2 Μαΐου.— Η πολιτική κατάσταση έν Τουρκία άπέβη ήμικαιότερα, έπελθούσης όριστικής συνεννόησεως μεταξύ των διάσταμένων.— Είς συνέλευσιν Άρμενίων επισκόπων ό Πατριάρχης Άρμενίων έπέκρινε δριμύτατα τήν κατάσταση της Ανατολής και τήν Τουρκικήν πολιτικήν.—Ο βουλγαρικός τύπος έκκαλοει έξαίρων τή άνωθωαικόν έργον τή γινόμενον έν Ελλάδα.— Οι Άλβανοί λαμβάνουν νέα όπλα δι' Αδριακόν ιστιοφόρων.— Παρά τήν πενθήμερον άναχωρήν, τήν όποιαν έδωκεν ό Τουργούτ είς τούς Άλβανούς, προσέβαλεν αυτούς διά συνολικής και ίσχυράς επιθέσεως παραπονοήσις.—Ο Μέγας Βεζύρης πληροφορών τήν Βουλίην διά τή σκοπούμενα σιδηροδρομικά έργα δέν άνέφερεν διά τήν ένωση των Έλληνοτουρκικών σιδηροδρόμων.

3 Μαΐου.— Αί Δυνάμεις άνεκοίνωσαν προφορικώς είς τούς πρεσβευτάς της Τουρκίας τήν άπάντησιν των παραγγελάσαι, όπως ή Πόλη άνατείλη επί του παρόντος τήν άποστολήν των Καδήδων.— Βούλγαρος λοχαγός περισεύων άνά τήν τουρκοβουλγαρικήν μεθόριον έφανεύθη παρά Τούρκων στρατιωτών.— Είς τήν Βουλίην ό ύπουργός των Έσωτερικών εισήγγιθη χθές τή περί Δήμων νομοσχέδιον της Κυβερνήσεως.

4 Μαΐου.— Κατηγγήθη ή διδασκαλία της έλληνικής γλώσσας είς τήν Όξφορδην διά ψήφον 156 κατά 79 και κατέστη προαιρετική.— Τό ταξίδιον του Σουλτάνου είς τήν Διακεδονίαν θα γίνη λίαν προσεχώς.— Αί έργασίαι της τουρκικής Βουλής θα παραιταθούν και' όλον τον Μαΐον, έπιτηούσης προφανώς της Κυβερνήσεως τήν δουλευμένην ψήφισιν του στρατολογικόν νομοσχεδιου, δι' όδ ήγόνται καιριώτατα αί προνομία των έθνικότητων.

5 Μαΐου.— Κατ' άσφαλείς πληροφορίας μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων ήρχισαν διεξαγόμεναι συνεννόησεις σχετικαί προς πρότασιν ύποβληθείσαν υπό μιας έξ αυτών περί της άνάγκης του διορισμού καδήδων είς Κρήτην, διοριζομένων παρά των Προσκειτιδών, ούτως ώστε να ίκανοποιηθούν έν μέρει αί τουρκικαί άξιώσεις τή τοιούτον θεωρείται και πάλιν ως ήγόν τή Κρητικόν σύμφωνον και προσεδίδον νεαν φάσιν είς τή ζήτημα.— Ο έν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτής της Βουλγαρίας προέβη είς δριμυτάτας παραστάσεις προς τήν Πόλην διά τον φρόνον του Βουλγαρου λοχαγού παρά τή σύνορα ζητών ύπερυγκον άποζημιώσων.— Νέα ύπερτίμησις έπήλθε των έλληνικών χρωματάρων είς τή χρηματιστήριον του Λονδίνου.

6 Μαΐου.— Ο Μουφτης Χανίων έδήλωσεν ότι ό διορισμός καδήδων είναι έντελώς περιττός, καθότι οι μουφτηδες έπαρκούν τελείως είς τή καθήκοντα, ότινα ούτοι θα άναλάβουν.— Κατά τήν προηθεσινήν συνεδρίασιν της τουρκικής Βουλής έψηφίσθησαν άουζητητή μυστικά κονδύλια άνερχόμενα είς 700 χιλιάδας φράγκων.— Είς συμπλοκάς μεταξύ στρατου και επαναστατών οι τελευταίοι ούτοι έτρώσθησαν είς φυγήν.

7 Μαΐου.— Η διαμαρτυρία του Μουφτη Χανίων δημοσιεύεται είς τās άγγλικάς έφημερίδας.— Ο Κοπίσις, ήγεμών της νήσου Σάμου, έκαθε προσβολήν ήμισπληγίας.— Ζωηρός έρεθισμός εκδηλούται έν Βουλγαρία διά τον φρόνον του λοχαγού Γεωργίου.— Η τουρκική κυβερνήσις βεβαίσι ότι πρό του διορισμού των καδήδων είχε λάβη τήν προς τούτο συγκατάθεσιν των Δυνάμεων.

8 Μαΐου.— Η άποστολή των καδήδων τείνει να ναυγήση κατά τās μεταξύ των Δυνάμεων συνεννόησεις.— Τό άναγναιφέν είς τās έφημερίδας ότι έγέναντο τουρκικαί παραστάσεις παρά τή ήμετέρα Κυβερνήσει διά τή τηλεγράφημα Ηρικλείου έλέγχεται φανταστικόν και διαψεύδεται έπισήμως.— Ο διευθυντής του Ιδιαιτέρου Πολιτικού Γραφείου του Βασιλέως παραιτείται διά λόγους όλως άσχετους προς τή επεισόδιον του τηλεγραφήματος.— Σήμερον διοργανούται είς Σόφριαν συλλαλητήριον άντιτουρκικόν διά τον φρόνον του λοχαγού.— Έκ πτώσεως άεροπλάνου είς Παρισίους έφανεύθη ό ύπουργός των Στρατιωτικών και έτραυματίσθη ό πρωθυπουργός Μονίς επικινδύνως.— Είς τήν Δούμαν ύπεβλήθη οπουδαιότατον ναυτικόν πρόγραμμα, προσβλέπον δαπάνας 750 εκατομ. φρ. διά τή ναυπήγησιν στόλου του Εύξεινου.

9 Μαΐου.— Αί τουρκικαί πρεσβείαι δημοσιεύουσι είς τον ευρωπαϊκόν τύπον άνακοινωθέν, διά του όποιου δικαιολογούν τον διορισμόν των καδήδων.— Είς Θεσσαλονικήν παρασκευάζεται συλλαλητήριον διαμαρτυρίας διά τή Κρητικόν ζήτημα έξ άφορμής των καδήδων και του τηλεγραφήματος του Βασιλέως Γεωργίου.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η έν Σαλαμίν ναυμαχία, υπό Περ. Δ. Ρεδιάδη ύποπλουάρχου του Βασ. Ναυτικού. Άθήναι Βασιλική Τυπογραφία Ραφτάνη-Παπαγεωργίου 1911. Έκδοσις δευτέρη δραχ. 3.

Ο Άνθισμένος Δρόμος Στεφάνου Λάμπη. Νέα ποιητική συλλογή Άθήναι 1911. Τυπογρ. «Άθηνών» δρ. 2.